

Landøkonomiske Meddelelser fra forskellige Egne om Aaret 1897.

Fra Amager.

Naar Hensyn tages til alle Faktorer i Landbrugsvirksomheden, forekommer det mig, at der er en lille Fremgang og lidt lysere Udsigter. Høsten har været jævn god baade med Hensyn til Kvantitet og Kvalitet, og Priserne ere da ogsaa noget bedre, navnlig for Hvede og Rug. Aarsudbyttet af Besætningerne kan derimod næppe siges at være opadgaaende. Det synes mig vanskeligere og vanskeligere at faa virkelig stærkt mælkegivende Køer til Komplettering af Besætningerne, hvor disse ere omskiftende, en Omstændighed, der sikkert kan føres tilbage til Kvægholdets Udvikling paa Fyen (den Landsdel, hvorfra vi væsentlig forsynes), hvor Interessen for Kvæghold og Kvægbrug er i stærk Tiltagende, og hvor man mere og mere faar Øje for kun at sælge de mindre gode Individuer og selv udnytte de gode. Forværre Forholdene sig nu ogsaa paa dette Punkt med Hensyn til skiftende Besætninger, og Afsetningen af Kjød samtidig bliver usikrere og besværligere, synes dette Kvægbrug snart at blive en hel Umulighed.

Her har saa godt som ingen Tvangssalg fundet Sted, men jeg har dog Indtrykket af, at Landbruget herude i sin store Almindelighed arbejder under vanskelige Forhold, høje Kommunal- og Amtsskatter (kommunalt 48 Kr., Amtssk. 30 Kr.) og ikke helt lystelige Arbejderforhold. Her foregaar ikke mange Ejendomshandler og de faa Overdragelser, der finde Sted, ere som Regel fra Fædre til Sønner, Svigersønner

eller Slægtninge. Dog tør det siges, at her er Nedgang i Priserne, og at Landbrugene ikke som tidligere eftertragtes, naar Prioritetsgjælden bliver for stor. Landbrugene tæt ind mod Hovedstaden have en ren lokal Karakter og kunne ikke tages med i den almindelige Skildring af Landbruget i det hele.

Grundforbedringer udføres kun efter indskrænket Maalestok, og det er da især Dræning og Vandafledning, det drejer sig om. I saa Henseende er man saavel i gode som i mindre gode Tider gaaet sindig tilværks her paa Amager.

Nye Driftsmaader kjende vi ikke.

Nye Kulturplanter kunne just ikke siges at trænge sig frem. Paa den anden Side er man dog ikke blind for denne Side af Landbrugsvirksomheden og har sin Opmærksomhed henvendt stærkt paa en Forbedring og Forædling af alle existerende Sorter.

Arbejdskraften er til Tider endog meget knap og Lønningerne stadig opadgaaende — saavel Dag- og Ugelønninger som Tyendelønninger (Halvaars- og Helaars). Arbejdsydelsen gaar ikke fremad. Grunden hertil er dog sikkert nærmest den, at vi stadig arbejde med nye Folk, der som Regel skifte Plads for hver $\frac{1}{2}$ eller helt Aar. I Arbejdssystemet har ingen Ændring fundet Sted.

Det man almindelig forstaar ved Husmandsbrug, kjendes ikke paa Amager. Vi kalde disse Jordbrugere, og Jordbrug paa 2, 3 à 4 Tdr. Land give fuld Beskjæftigelse for Mand, Hustru og ofte et Barn — særlig Pigebarn; — men disse Jordbrug ere ogsaa Mønsterbrug i mange Retninger — Mønstre paa høj Kultur, komplet ren Jord, dyrket med Havesager, der dog som Regel med nogenlunde tilfredsstillende Resultat finde Afsætning; dog kan det ikke undlades at bemærkes, at Forholdene ogsaa her blive vanskeligere og vanskeligere, ogsaa her opføres Toldmure: Amerika, Sverrig, Norge osv.

Der vises megen Omhu adskillige Steder med Hensyn til Fjerkræhold, og dettes Produkter afsættes let og til gode Priser.

Fra Roskildeegnen.

Markens Udbytte er for Egnen mellem Kjøbenhavn—Roskilde—Kjoge ikke let at opgive for i Aar, thi der er store Uoverensstemmelser i saa Henseende, alt eftersom Afgrøderne have været angrebne af Sortprik, Havreaal, Fritfluen eller ikke; hvor der ikke har været Uheld tilstede, foranlediget ved de nævnte Onder, tør Udbyttet vistnok ansættes til en god Middelhøst, — men det er paa saare mange Steder af de nævnte Aarsager bragt langt derunder for Byggets og Havrens Vedkommende. Vægten af Kornet er imidlertid, selv uden Sygdomsangreb, ikke høj (110—111 Pd. h.), men det af Sortprik angrebne Byg vejer i Regelen kun 102—103 Pd. (2r.), og 90—95 Pd. (6r.). — Havren er meget hyppigt hærget af Nematoder, som ødelægge en Mængde Planter fuldstændigt og svække de tiloversblevne saa stærkt, at baade Foldene blive smaa og Kornvægten ringe. Ærterne vare ret gode, men de led meget ved den Masse Regn, der faldt under Indhøstning, og meget spildtes af den Grund. Rugen giver vel nærmest en Middelafrøde; den blev i Regelen indhøstet i god Tilstand. Hveden er Aarets bedste Afrøde, den folder godt, som Regel vist omkring 20 Fold, og vejer, naar den er indhøstet med Omhu, tillige tilfredsstillende (c. 130 Pd. holl.).

Af de ovenfor antydede Grunde vil Aarsudbyttet blive meget forskjelligt; Byg er Egnens Hovedsød; — hvor dette ikke har været sygt og ellers er velhøstet, har det ved de forholdsvis gode Priser for brugelige Varer bragt et meget tilfredsstillende Overskud; men hvor man maa nøjes med 1500 Pd. Byg pr. Td. L. til $4\frac{1}{2}$ Kr. pr. C., der antager Aarets Fysiognomi en anden Karakter. Paa de Gaarde, hvor Hveden benyttes i nogen Udstrækning, har denne Afrøde i en ret væsenlig Grad bidraget til at udjævne Forholdet, idet 4000 Pd. Hvede til 6,50 à 7 Øre pr. Pd. giver en i Sammenligning med de andre Afrøder meget smuk Indtægt af Jorden.

Betragter man nu Udbyttet Egnen over som Helhed og

tager baade gode og mislykkede Arealer med, saa tror jeg ikke, at man tør tale om en Middelhøst, end mindre om et Middeludbytte, fordi Kornets Værdi er gaaet tilbage i samme Forhold, som Udbyttet er forringet ved Sygdom og Angreb af forskjellig Art.

Betragter man derimod Udbyttet af Besætningen d. v. s. her: Kvæg og Svin, da stiller Forholdet sig heldigvis meget bedre. Indskudet spiller kun en ringe Rolle, da næsten alt Kvæg lægges til paa Stedet, — Udskudet er vel ikke meget værd, men til Gjengæld opdrættes der nu gennemgaaende billigt. Græsningen var ualmindelig god, rigelig og nærende fra Midten af Maj; den sædvanlige tørre Periode omkring 1. Juli kom de fleste godt over ved Hjælp af Grøntfoder, og da Regntiden begyndte over Midten af Juli, skjød Græs og Kløver frem med en Frodighed som saare sjældent, og denne Græsrigdom varede til helt hen i Oktober. Da Foderstofferne i forrige Vinter dertil ikke vare særlig dyre, Høet udmærket velhøstet og Roerne rigelige, var Mælkeudbyttet i Regelen godt og ikke for dyrt vundet.

Svinepriserne have ligeledes været gode, men herved maa dog bemærkes, at der har været stor Mangel paa Smaagrise, fordi mange havde afskaffet Tillægssøerne Aaret forud, da Grisene til Tider vare blevne næsten værdiløse; dette har havt til Følge, dels at Fordelen ved Svinefodringen er bleven stærkt reduceret ved de høje Priser, der maa betales for Pattegrise (10—14 Kr.), og dels, at Slagterierne ikke have kunnet skaffe det Antal Svin, som de ønskede. I hvilken Grad denne Omstændighed har influeret paa vor Udførsel af Bacon til England, tør jeg ikke sige, men det vil jo kunne oplyses ved Statistikens Hjælp.

Alt i alt maa Aaret dog siges at have været gunstigt for Kreaturudbyttet, og selv om der tages Hensyn til Grisemangelen, heller ikke helt ugunstigt for Svinefedningen. Tvangs salg have ikke fundet Sted i noget særligt Omfang. Salg af større Ejendomme og Forpagtninger hører man kun sjældent om. Prisen paa smaa Ejendomme er temmelig ufor-

andret, et godt Hus med Jord koster gjerne 1000—1200 Kr. pr. Td. L.

Eggen er i mange Henseender (Befolkningens Tankegang, Vaner, Anskuelse), noget gammeldags, — og Arbejderforholdet er ikke upaavirket deraf. Der er næppe saa stor Løshed i Forholdet som adskillige andre Steder i Landet, og Forholdet mellem Arbejdsgiver og Arbejder er i det hele godt og loyalt. Der er til den daglige Bedrift tilstrækkelig Arbejdskraft, og Extrahjælp i de travle Tider har hidtil altid været at faa. Lønningerne til Karle og Piger ere stadig stigende, medens Daglønnen hidtil har været temmelig stabil.

At udtale sig om Arbejdsydelsens Værd i Almindelighed er ikke let, i den Slags Forhold bliver det individuelle Skjøn let for fremtrædende; jeg kan ikke se, at Arbejdets Værdi er gaaet tilbage, men det gaar vel her som andetsteds, at det Sete afhænger af Øjnene, som se — og det er saa svært at se ganske objektivt og dømme upaavirket af andre Faktorer.

Husmandsbruget gaar stadig fremad, og det er ret naturligt; thi det lille Landbrug har for Tiden sin Guldalder. Andelsdriften har skaffet Husmanden en Pris for hans Mælk, som maa opmuntre til yderligere at forcere Mælkeproduktionen, og den er meget stor hos den Slags Smaafolk. Svinefedningen er blevet for dem en ny, stor Indtægtskilde, og saa har Mandens Arbejdskraft paa de Tider, han har den til fri Raadighed, faaet en stadig stigende Værdi. Med de bedre Kaar stiger saa Intelligensen, Interessen for Forbedringer vækkes og Omtanken voxer; Husmanden er nu med, han læser, hører og prøver, om end forsigtigt, hvad der kommer frem, og de fleste, som due, føre en virkelig tilfreds og lykkelig Tilværelse.

Landbrugets Biindtægter, særlig Fjerkræavlens og nærmere ved Kjøbenhavn Havebruget (Jordbær, Hindbær), ere jo nu til Dags Kjælebørnene, og det gjælder saavel for Husmænd som for de store Besiddere; — det bliver stadig klarere, at et rationelt ledet Fjerkræhold (Høns, Ænder, Kalkuner) afpasset efter de naturlige Forhold, kan give en

ikke uvæsenlig Støtte for Landbruget; men det gode Resultat kommer der, som andetsteds, ikke af sig selv eller tilfældigt.

Fra Horns Herred.

Aaret kan ikke siges at have været ugunstigt, men ejheller karakteriseres som godt. Alt er holdt gaaende i den nødvendige Gænge, men til Extraudgifter, saasom Grundforbedringer, Byggeforetagender etc., har der ikke været Midler tilovers. Saavel Markens som Besætningens Aarsudbytte maa nærmest henregnes til et Middelaars, naar alle Hensyn tages i Betragtning.

Ejendomspriserne maa siges at staa paa samme Punkt som de sidste Par Aar, men mig bekendt er der ingen Handeler sket her iaar hverken med større eller mindre Landbrug.

Arbejdskraften er nogenlunde tilstrækkelig tilstede med samme Lønningsvilkaar som ifjor — og med samme Mangler. Demoralisationen har nu engang faaet fat i Tjenestetyendet, særlig det kvindelige, og den slipper vel ikke saa let sit Tag.

Husmandsbrugene ere i jævn Fremgang, de maa i det hele taget kaldes ret gode og fremadskridende især i Sammenligning med større Landbrug.

Af Landbrugets Biindtægter er Hønseholdet i kjendelig Fremgang.

Fra Egnen ved Jyderup.

Aaret har vel nærmest her paa Egnen givet et Middeldudbytte, thi Kvaliteten af vor Foraarssæd er ikke god, og det folder kun jevnt, men Prisen er jo egentlig god i Forhold til Kvaliteten. Indtægten af Besætningen har været over et Middelaars, thi vel have Udsætterne været i daarlig Pris, men Kraftfoderet har været forholdsvis billigt og Svinepriserne gode.

Priserne paa Landejendomme have ikke forandret sig fra de foregaaende Aar.

Der udføres ingen større Grundforbedringer her paa Egnen, men Dræning er tidligere udført og her findes ingen Enge eller Moser, og Jorderne ere for gode til at beplantes; her bygges intet, og det er vel nok for en Del begrundet i trykkede Tider.

Her fedes egentlig ingen Kreaturer; Udsætterne slagtes, som de ere, uden at der som i tidligere Tider fodres synderligt op paa dem; højst gives der et forøget Roefoder.

Her er begyndt lidt Dyrkning af Græsfrø, men kun paa ganske enkelte Steder, for en Del fremkaldt ved, at der dannedes et Udvalg af Holbæk Amts økonomiske Selskab til at fremme den Sag. Dette Udvalg har antaget en Konsulent, der vejleder dem, som ønsker det, skaffer Stamfrø og Moderfrø til Græs og Roer og besørger det rensset og om ønskes solgt. Rensningen foregaar paa Maskiner, anskaffede af Selskabet, og mod et saa billigt Vederlag, at Udgiften akkurat dækkes.

Lønningerne ere uforandrede fra de forrige Aar, men Daglejernes Antal formindskes. Arbejdsydelsen er kvalitativt forringet, endnu er her ikke egentlig Socialisme, men Aanden arbejder sig frem i den Retning.

Husmandsbruget opmuntres ved Præmieringer af vel-drevne Jordlodder og Præmielaan til Udførelse af større Grundforbedringer, som Bygning af Ailebeholdere etc., og disse tilbagebetales ikke, naar de ommeldte Grundforbedringer ere udførte.

Særlig Høsehøld og Biavl vinde frem.

Fra Egnen mellem Kallundborg og Slagelse.

Aarsudbyttet har været meget ringe, jeg tror ikke saa daarligt siden 1881; det er ret mærkeligt, at Høstudbyttet blev saa daarligt, da Sæden stod godt i Foraarstiden, og skjønt Sommeren gav lidt Regn, have vi dog ofte med lige saa lidt Væde faaet en ordentlig Høst. Grunden maa nærmest søges i den Omstændighed, at Jorden i Foraaret var fugtig og bindende og dermed er blevet fast og mindre porøs.

Vintersæden var bedst, dog har navnlig Hveden givet mindre Fold, end man efter Udseedet var berettiget til at vente. Byghøsten var meget tarvelig; selv paa gode, gjødningskraftige Jorder er det ikke sjældent, at man hører Udbyttet opgivet til 10 Fold og en Vægt af 104 à 108 Pd., og paa de allerbedste Bygjorder er 13 à 14 Fold Maximum mod en Vægt af 112 Pd. Bygget har som Regel været smalt og med en grim Farve. Havren har ogsaa været daarlig og let af Vægt, Roer og Kartofler ogsaa ringere end sædvanligt. Foderbeholdningerne ere kun smaa; det eneste Lyspunkt er Høavlen, idet der er høstet rigeligt Agerhø af god Kvalitet. Selvfølgelig hjælper det, at Sædpriserne have været højere end i de senere Aar; men saa har paa den anden Side ogsaa Foderstofspriserne været høje.

Aarsudbyttet af Besætningerne har heller ikke været godt, idet det utilstrækkelige Græs Sommeren igjennem bevirkede, at enten fik Kvæget utilstrækkelig Næring ude, eller ogsaa maatte der staldfødres inde i lange Tider, hvortil der maatte anvendes meget Kraftfoder; Smørpriserne have i Efteraarsmaanederne heller ikke været saa gode som almindeligt; som Lyspunkter maa nævnes de gode Svinepriser og de stadigt høje Priser paa gode Heste.

Der har ikke fundet mange Tvangssalg Sted, men jeg tror, at der er mange, hvis Status er blevet forringet. Der finder ikke mange Ejendomssalg Sted; men Priserne paa almindelige Bøndergaarde ere lavere, paa mindre Steder og Huse uforholdsmæssig høje. Forpagtningsafgifterne gaa nedad, maaske dog ikke saa meget af Navn som af Gavn.

Der udføres kun meget faa Grundforbedringer; Mangel paa Driftskapital er sikkert Grunden. Mange Engarealer vilde sikkert blive taget under rationel Behandling, naar fornøden Kapital var tilstede. Nye Driftsmaader vinde ikke Indgang; men Jorden behandles omhyggeligere med Skrælplojning og god Dybpløjning, ligesom der gjødes rigeligere. Gjødningen behandles med mere Omhu, og Ailen samles og anvendes paa Græsmarkerne.

De daarlige Afsætningsforhold have bevirket, at Fed-

ning af Kreaturer indskrænkes til det mindst mulige, navnlig kun Udsætterkøer.

Folk lægger mere og mere Vind paa god, ren Saasæd; jeg tror, der bliver tilstræbt at faa gode Grøntfodringsplanter, f. Ex. Lucerne; nogen, men ikke megen Frøavl drives.

Arbejdskraften har ikke været saa tilstrækkelig som tidligere, maaske nok foranlediget ved Jernbaneanlæg.

Lønningerne ere stigende. Arbejdsydelsen forringes.

Husmandsbruget gjør Fremskridt navnlig i Retning af forøget Kvæg- og særligt Svinehold; det fremmes ved Præmier og Præmielaan til Jordforbedring, bedre Stalde, Ailekummer osv.

Hønseholdet vinder Udbredelse; man ser mange Steder baade ved Gaarde og Huse store Hønseflokke, og man er selvfornøjet med Udbyttet.

Fra Kjøgeegnen.

Aarsudbyttet af Marken har for Vintersædens Vedkommende været ret tilfredsstillende, særlig hvad Kvantiteten angaar, medens Kvaliteten forringedes noget af det vaade Vejr i Høsten, hvad der bevirkede, at Vægten gjennemgaaende forblev lav. Da Prisen paa Hvede i Aar har været betydelig højere end i de sidste Aar, har Udbyttet dog været ret tilfredsstillende. Udbyttet af Vaarsæd har gjennemgaaende været ringere og under Middelhøst, baade hvad Kvantitet og Kvalitet angaar. Af Besætningerne har Udbyttet været ret tilfredsstillende, om end Priserne for Smør og Fedekvæg ikke ere saa gode som ifjor.

Forpagtningsafgifter og Ejendomspriser ere vel nærmest at angive som uforandrede. Her har været meget lidt Omsætning her i Egnen. Det er vedblivende de smaa Agerbrug (Husene), som holde Prisen oppe. Hvad angaar Arbejdsstyrken, da ere Forholdene saa nogenledes uforandrede, om end ikke gode saa dog taalelige og ere næppe undergaaede nogen Forandring fra ifjor.

Fra Præstøegnen.

At der er andre Faktorer end Landmandens Flid og Dygtighed, der medvirke til Aarets Udbytte, det faldt i det svundne Aar mere i Øjnene, end det plejer at være Tilfældet.

Vinteren og Foraaret vare ret gunstige for Vintersæden, som derfor paa vel behandlede, godt afvandede Marker overalt gav et tilfredsstillende Udbytte. Naar Hvedens Kvalitet stillede sig noget forskelligt, beroede det paa, om der har været mere eller mindre Lejesæd; men et gammelt Ord forbyder jo Landmanden at beklage sig over Lejesæd. Udbyttet af Vaarsæden skuffede over al Forventning. Tiden imellem Maj og St. Hansdag plejer at være den kritiske for dansk Landbrug. Megen Nedbør er der jo sjælden ved den Aars-tid; men naar der dog af og til kommer Smaabyger, og Sæden ellers er kommen godt af Jorden, pleje vi her paa Egnen med Ro at kunne se Sædens senere Udviklingsstadier i Møde, eftersom Luftens Fugtighed efter St. Hansdag er i Tiltagende, og de kraftige, tæt sluttende Planter værne mod Solens Magt. I det svundne Aar vare nu Regnforholdene indtil Midten af Juni ret gunstige for Vaarsæden; men saa indtraadte indtil Midten af Juli Maaned en paafaldende tør Periode. Ved Høstens Begyndelse viste en endog flygtig Undersøgelse af Bygaxene, at Kjærnen var meget mangelfuldt udviklet og at den ofte var sat tilbage ved, at Planten havde lidt af Rust. Herunder maatte Udbyttet og end mere dets Kvalitet lide. Aldrig i Mands Minde har Vægten af Byg været saa ringe som sidste Aar, og det stadigt regnfulde Høstvejr bevirkede yderligere, da Sæden maatte ligge længe paa Skaar, at ogsaa Farven var meget simpel. Ej heller Havren naaede, hvad et Middelaar giver. De samme Omstændigheder, der førte Vintersæden gunstigt hen over Vinterens og Vaarens Besværligheder, blev ogsaa til Gavn for Kløveren. Græsnin-gen og Mælkeudbyttet vare saaledes ret tilfredsstillende, og den fornævnte tørre Periode, der blev til Skade for Vaarsæden, bevirkede, at Høet indbragtes i god Kvalitet. At man

til en Tid maatte gribe til Staldfodring, er jo ikke andet, end hvad man maa vente efter det danske Klimas almindelige Karakter. Det har jo viist sig, at den danske Bonde med en vis Elasticitet kan indrette sig efter de vexlende Tidens ugunstige Forhold. Deraf maa det forstaaes, at Tvangssalg kun forekomme sjældent. De socialistiske Førerers hensynsløse Bestræbelser for hos Arbejderne at udsprede Misfornøjelse med de bestaaende Forhold og Had til de bedre stillede Samfundsmedlemmer og særlig deres Arbejdsgivere, have baaret særlig god Frugt paa denne Egn, og vi maa være belavede paa at se en meget vanskelig Tid imøde, en Tid, hvor Arbejderen anser sig ganske anderledes nøje knyttet til sin Stands Organisation end til noget Velvillighedsforhold, som den humane Arbejdsgiver tilstræber.

Fra Egnen om Korsør.

Aarsudbyttet vil temmelig sikkert stille sig betydeligt mindre end forrige Aars, saavel i Kjærne som i Penge, skjønt Priserne ere noget højere iaar; men Byg- og Havrehøsten er særlig lille, og navnlig har Bygget Vanskelighed ved at blive antaget af Bryggerne som god Malt-Vare. Paa Udbyttet har derimod det gode Græs- og Høaar bødet lidt, idet Køerne bedre end sædvanligt have holdt Mælken i Sommer paa Græsset, og det rigelige Høfoder i Vinter hurtig har bragt Køerne til fuld Malkning efter Indbindingen, hvorved tillige bemærkes, at Køerne næsten vrage Halmen som Fyldefoder, naar de, som i Vinter, kunne faa 2 store Givter Hø daglig foruden 6 til 9 Pd. Kraftfoder. Der kan da strøes rigeligere under Kreaturerne, og det vil sikkert kunde mærkes paa Møddingens Læsseantal, naar denne til Sommer skal udkjøres.

Arbejdskraften kniber det med. Fast Tjeneste yndes ikke, da Karlene helst ville have deres Frihed til at gaa, naar det lyster dem. Fremdeles er det meget vanskeligt at faa Mejeripiger, saa her anvendes nu flere Steder baade ældre og yngre Mandfolk; men det er jo et tvungent Arbejde, som de desværre ofte for tidligt blive kjede af.

Som Biindtægt har Fjerkræet i 1897 paa en enkelt Gaard givet kontant 1238 Kr. 10 Øre foruden Husholdningens rigelige Forsyning.

Fra Vordingborgegnen.

Aarsudbyttet af Marken maa for denne Egn's Vedkommende betegnes som lidt over middel. Agerhøet fyldte ualmindelig stærkt og blev høstet særdeles godt, saa at man nu kan glæde sig ved at have et meget værdifuldt Grundlag for Vinterfodringen. Her paa Gaarden var Agerhøafgrøden saa stærk, at Slaamaskinerne kun kunde arbejde paa de 2 Sider af et firkantet Stykke. Enghøet gav en god Middelhøst saavel i Kvantitet som i Kvalitet. Vintersæden er dog Aarets Glanspunkt. Saavel Hvede som Rug gave baade kvantitativt og kvalitativt en god Middelhøst, og da Hvedepriserne endogsaa vare særdeles gode, og Rugpriserne vare betydelig bedre end de nærmest foregaaende Aars, saa kan det ikke nægtes, at her er en betydelig Fremgang at notere. Bygget gav en Middelhøst i Kvantitet, men Kvaliteten var kun ringe, saa dette er Aarets ringeste Afgrøde. Bygpriserne have været omtrent som det foregaaende Aars.

Havre og Blandsæd have saavel i Kvantitet som i Kvalitet givet en Middelhøst. Havreprisen er lidt højere end ifjor. Bælgsæd dyrkes kun i ringe Udstrækning paa denne Egn. Udbyttet kan betegnes som middel. Foderplanterne som Vikkehavre, Boghvede osv. have, takket være den vaade Sommer, givet gode Afgrøder. Roerne have givet over Middelhøst, særlig hvor man har haft Omsorg for at skaffe sig Frø af gode Stammer. Kartofflerne have derimod givet et meget ringe Udbytte saavel i Kvantitet som i Kvalitet.

Kvægbesætningernes Mælkeydelse synes at være i jævn om end svag Stigning, men Prisen paa det kvælstofholdige Kraftfoder har i Forhold til Smør- og Ostepriserne været for høj, og dog have de Landmænd, der have brugt tilstrækkeligt Kvælstof i Foderblandingerne, haft et langt bedre Udbytte end dem, der have ment at økonomisere ved at fodre med Sæden. Ogsaa i dette Aar er det utvivlsomt, at megen Mælk

er produceret med absolut Tab, men det gaar jo her som paa saa mange andre Punkter i vort Landbrug, at Mangel paa nøjagtige Regnskaber skjuler saa mange Fejl. Det vil sikkert blive en af Fremtidslandbrugets Hovedopgaver at finde en billig Produktion af kvælstofholdigt Foder til Erstatning for det, der i dyre Domme indføres. Svinepriserne have været bedre end ifjor og forholdsvis bedre end Smørpriserne. Sundhedstilstanden i Besætningerne har været god.

Tvangssalg finder kun sjældent Sted og ikke hyppigere end i foregaaende Aar. Ejendomshandelen er paa denne Egn ikke livlig. Priserne ere som de nærmest foregaaende Aars.

Af Grundforbedringer udføres kun faa og færrest paa de store Gaarde. Grunden er Pengemangel. Driftsmaaden gaar i Retning af Brakkens Afskaffelse og Jordens stærkere Bearbejdning, men der gaas fremad med meget smaa Skridt.

Naar undtages den ved et lokalt Baneanlæg foraarsagede Afgang af Arbejdskraft fra Landbruget, har Arbejdskraften været tilstede i sædvanlig Mængde, ligesom Lønningerne kunne kaldes sædvanlige med Tendens til Stigning.

Af Landbrugets Biindtægter er Hønsehødet det, der for Tiden har bedst Vind i Sejlene, og det er ikke Smaasummer, som den paapassende Hønseholder indkasserer; det er ret betegnende, at den eneste Forening til Støtte af bestemte Sider af Landbruget, som i den senere Tid vides at være oprettet her paa Egnen, er en Forening til Salg af Æg.

Fra Stevnus.

Middelhøst, dog have Oldenborrelarver paa Steder i Skovegnene ødelagt navnlig Byg, Blandkorn og Rodfrugter, særlig Kartofler, saaledes at der kun blev lidt over 1 Læs Sæd pr. Td. Ld. og Foldene kun 6 à 7. Havren er meget tynd og strøget, saa at den kun vejer lidt. Priserne have været nogenlunde.

Fra Samsø.

Aarsudbyttet af 1897 har været under middel. Vintersæden har givet godt, og i det gode Foraar gav Græsset udmærket. Kløveren var tynd paa Grund af Tørken i 1896, men Høhøsten maa dog regnes over middel. Havren led af Tørken i Juni og første Halvdel af Juli. Bygget led meget af Oldenborrelarver, og af Roerne toge de 33 à 40 pCt. Høstvejret var meget ustadigt og drilagtigt, og baade Kjærne og Straa tabte meget i Værdi. Efteraarsgræsningen var god og Efteraarsvejret udmærket, for Pløjningen næsten for tørt.

Aarsudbyttet af Besætningerne har været ret godt. Kraftfoderet var billigt for hvem, der købte tidlig. Smørpriserne vare ret gode og Svinepriserne udmærkede i Sammenligning med de senere Aars. Derimod har det knebet at faa lidt ud af Udsætterkøerne, og mange have af den Grund beholdt Køer i Besætningerne, som hurtigst muligt burde fjernes.

Den fornødne Arbejdskraft har kunnet faaes, men heller ikke mere, og Tidsaanden gaar i Retning af »kort Arbejdstid«, hvad jeg forøvrigt heller ikke har saa meget imod, naar vi blot samtidig kunde komme til at udnytte hvert Minut af Arbejdstiden, men i den Retning staa vi langt tilbage for Industrien. Akkordarbejde hjælper lidt i den Retning, men mange forstaa ved Akkordarbejde: større Fortjeneste, kortere Arbejdstid og ikke strængere Arbejde. Dog skal det siges til Arbejdernes Ros, at der under en fornuftig Ledelse og en hensynsfuld Behandling endnu kan faas Vederlag for Lønnen. Mejeripiger synes ikke at kunne faaes mere, selv til en meget høj Løn. De Piger, der overhovedet ville tjene, foretrække 33 pCt. mindre Løn og en lang Arbejdstid, som Stuepige, Enepige og lignende, fremfor en høj Løn og kortere Arbejdstid.

Der bruges Aar efter Aar mere og mere Kraftfoder, ikke saa meget, fordi at der fodres stærkere, men mere fordi at Besætningerne udvides, og fordi at flere og flere af de mindre Besætninger komme med, og der føres derfor for hvert Aar større og større Partier Foderstoffer her til Øen.

Aarsudbyttet af Besætningerne har været ganske tilfredsstillende, om end Indskudet ved Kjøb har været dyrt, mens Kraftfoderet, indkjøbt i Tide, dog har været til rimelig Pris. Fedning har ej betalt sig uden for 1ste Klasses Varer og Svinepriserne gode.

Ejendomspriser og Forpagtningsafgift i det hele nedadgaende, 15 til 20 Kr. og Skatter. Kun synes Huse at holde sig i Pris som tidligere.

Dræning vinder stadig Fremgang, hvor det behøves, ligesom større Engstrækninger ere under Arbejde med Afvanding og Risling. Moseopdyrkning er ogsaa iværksat, ligesom en Del Huse ere nedlagte, og Jorderne blive kultiverede og beplantede eller tilsaaede til Skov, dels fordi Jorden er mindre god, eller fordi den ligger gunstig for Skovens Forøgelse.

Nye Driftsmaader indføres forsaavidt, at der efterhaanden dyrkes flere og flere Grøntfoderplanter som Vintervikker, Sennep, Boghvede og Vikkerhavre til Staldfodring.

Fedning undgaaes, hvor ej haves tilstrækkeligt med Roer, og Udsætterne sælges helst som Lødekøer, naar det kan naaes. Store, tykke Svin fedes ej heller, men derimod saa mange flere Sengsvin, og dertil bruges ej ubetydeligt af Grøntfoderafgrøderne.

Omhyggeligere Behandling af Saasæden ved fuldkomnere Maskiner synes at vinde Fremgang, hvorvel mange navnlig af mindre Jordbrugere ej ret ere paa det rene med Nødvendigheden af og Fordelen ved kun at saa det bedste Korn og Frø. Sammenslutning sker om Anskaffelsen af slige Maskiner, eller gennem de stedlige Landboforeninger erhverves saadanne til Medlemmernes Afbenyttelse mod en ringe Leje pr. Td. Frøavl ej stærk udbredt.

Arbejdskraftens Tilstedeværelse er lidt forskjellig; hvor de større Gaarde bruge den til Grundforbedringer, ere Daglejere, udenfor de faste, vanskelige at faa. Løse Karle kunne nok faas, men Lønnen er stadig stigende. Piger ere næsten ej til at opdrive.

Det er særlig Solsikke- og Bomuldsfrøkager, Klid og lidt Rapskager, og det sidste Aar Majs, der kjøbes. Rodfrugtdyrkningen udvides og der spores god Fremgang i Behandlingen af Roemarkerne, og som Følge deraf ogsaa i Udbyttet og i Interessen for Rodfrugtdyrkningen. Mælkeudbyttet har været upaaklageligt, hvortil den gode Foraars- og Efteraarsgræsning har bidraget betydeligt. Det, der hæmmer Mælkeudbyttet mest, er, at der altfor tit beholdes Køer i Besætningerne, som hurtigst muligt burde fjernes, en Fejl, der tildels kan undskyldes med, at Fødning af Udsætterkøerne lønner sig saa daarligt under de nuværende Forhold, særlig for os herovre, hvor Salg er vanskelig og Transportomkostningerne store.

Fra Falster.

Aarsudbyttet, stammende fra sidste Høst, bliver her for Øen ganske godt, da vi havde en nogenlunde gunstig Sommer, og Kornpriserne ere jo da noget bedre. Vaarsæden giver ganske vist kun lidt, men dog bliver alt i alt Aaret nogenlunde.

Besætningen har givet et godt kvantitativt Udbytte, og er end Smørprisen lav, saa har Svineprisen hjulpet stærkt, da det har været en brillant Forretning at fede Svin. Man hjælper sig nu overalt med billige Foderstoffer til Svin, Melassefoder og Majs, og saa gaar det meget godt. Tilmed tiltager Rodfrugtdyrkningen, saa Foderet bliver noget billigere. Men det trykker meget, at Indskudet bliver dyrt. Vi faa kun meget lidt for Udsætterkvæg, og vi skulle indføre Indskudet, thi mærkelig nok kunne vi ikke forsyne os selv. Da Jylland er den eneste Landsdel, som kan indføre her til Øen, er der kommen mange jyske — men næsten alle simple — Lødekøer herover, som, selv om de ere kjøbte til lave Priser, dog blive et dyrt Indskud, da de intet malke.

Her finder meget faa Tvangssalg Sted. For Huse og smaa Bøndergaarde er Prisen ikke falden, og i det hele taget har der vel næppe været Fald i det sidste Par Aar. Men Lyst til at kjøbe er der ikke, og selv fortrinlige Ejendomme,

som skulle sælges, ere vanskelige at realisere. Nye Forpagtninger ere lavere end for 5—6 Aar siden.

Kun de mest nødvendige Grundforbedringsarbejder udføres, fordi man enten ikke har Raad eller ogsaa ikke vil bebyrde Ejendommen.

Med Afsætning af Svin er man meget vel tilfreds. De aller fleste ere nu Deltagere i Andelsslagterier, og i hvert Fald de to ældre, som haves her, arbejde godt. Kvæg gaa her fra Øen nogenlunde, da vi jo kunne sende levende til Tyskland, men dog har der særlig paa Lolland — hvor efter Sigende et godt Kvæghoved er 50 Kr. mindre værd end her paa Falster — været arbejdet meget for bedre Afsætning ved Slagtning og Pølsefabrikation. Men Ændringer kunne ikke paavises i Driften i den Anledning. Mange bukke under tor den Fristelse at holde fast paa Køer, som forlængst burde været ude af Stalden.

Man er ikke bange for at købe god Saasæd, men nye Kulturplanter indføres ikke, og Frøavl er i Tilbagegang, da senere Aars Priser jo have været jammerlige.

Arbejdskraften er rigelig, naar undtages Piger. For disse er Lønnen stigende, for andre ikke.

Husmandsbruget er, som i de senere Aar, stærkt støttet ved Præmieringen.

Hønseholdet drives efterhaanden stadigt mere, men alle Steder som Biindtægt. Havebrug trives kun særligt godt i Nærheden af Nykjøbing med det gode Torv.

Afvigte Aar har der fundet en Sammenslutning Sted af de 3 Landboforeninger her i Stiftet, idet der af disse er nedsat et staaende Udvalg med Formanden i Maribo Amts økonomiske Selskab som Formand, hvilket søger at fremme de Formaal, som egne sig for Samvirken. Blandt andet er derved blevet arbejdet for Slagtning af Kvæg i Nakskov og for Oprettelse af Kontrolforeninger.

Fra Østlolland.

Som meddelt i tidligere Beretninger er man, saa godt som overalt her i Egnen, tilfreds med Udbyttet af Hveden

og Rugen, hvorimod man mange Steder er bleven meget skuffet baade med Bygget og Havren. Det er kun smaa Fold, disse 2 Sædarter give, og saa er Varen tilmed meget simpel, saavel af Udseende som af Vægt. Bygget vejer i Almindelighed ikke stort over 107—108 Pd., Havren 75—80 Pd., og saa er der endda taget en ikke saa ringe Del fra, som nærmest ligner Avner. Det er Skade, at Bygget ikke er bedre iaar, da der jo er god Pris paa en nogenlunde god Vare. I tidligere Beretninger er det ligeledes nævnt, at Sommergræsningen her i Egnen har været udmærket, saa god som man vist aldrig har haft den før, og man har høstet langt mere Hø end almindeligt. Udbyttet af Kvægbesætningen har været god i Sommer, og man gik paa Stalden med meget Hø og en udmærket Avl af Roer.

Fedekvæg har jo, da Lolland er afspærret, været overmaade vanskelig at sælge til en nogenlunde Pris, og i de store Besætninger er der ikke andet at gjøre end at skyde saa lidt ud som muligt. Der bliver nu i den nærmeste Fremtid gjort et Forsøg med Exportslagtning i Nakskov, ligesom man ogsaa der paabegynder Fabrikation af Pølser. Det sidste bliver vist nærmest det, vi herovre skulle holde os til, da Afaldet fra Mejeribesætningerne bedst egner sig dertil, og det er jo desuden ved de høje Priser paa Foderstoffer ingen lystelig Forretning at fede.

Tvangssalg har ikke fundet Sted iaar i større Udstrækning end de foregaaende Aar, derimod er der ikke saa faa Forpagtere, som have afstaaet Gaardene, og nye Mænd ere traadte ind paa samme Vilkaar som de, der traadte fra.

Her i Egnen, hvor megen Jord er udrænet, er der i Aar ligesom de foregaaende Aar bleven drænet endel, og enkelte Steder har man med Kraft taget fat paa Moseopdyrkning og det med afgjort Held. Vore Moser synes at være af god Beskaffenhed, og hvor man blot er Herre over Vandforholdene, kan her udføres et særdeles lønnende Arbejde. Det synes, som en god Pløjning og Besaaning sammen med en nogenlunde rigelig Anvendelse af Thomasslakke og Kali er alt, hvad der behøves, saa at de store Udgifter, som Sandpaakjørselen

fordrer, ikke behøves. Mange Steder er dette ogsaa rent umuligt at udføre, da Materialet aldeles mangler.

Paa Grund af de meget lave Priser paa Hveden i de senere Aar har man indskrænket Hvedearealet meget betydeligt, og man har de fleste Steder taget Rug i Stedet for. Det har saa ført til, at man har taget Halvbrak i Stedet for Helbrak, hvilket egentligt er den eneste Forandring i Sædskiftet, der er foretaget.

Arbejdskraften er ikke til Stede i tilstrækkelig Mængde, og her staa rundt omkring Huslejligheder ledige. Der maa endnu indkaldes større Arbejdskraft fra Udlandet til Lolland-Falster, hvor man nu har 4 store Sukkerfabrikker, thi med den Arbejdskraft, man hidtil har haft til Raadighed, lader det meget store Arbejde sig ikke udføre.

Fra Midtjylland.

Alt i alt vil Aarsudbyttet af Marken for denne Egns Vedkommende nærmest repræsentere et Middelaars. Vintersædafgrøden har nemlig svaret til en Middelhøst, men Salgspriserne ere højere, end vi i de senere Aar ere vant til. Vaarsædafgrøden er mindre end normalt, og selv om Priserne ere relativt ret tilfredsstillende, bliver dog det økonomiske Udbytte af Vaarsædmarkerne under det normale. Rodfrugtavlens har givet et ganske godt Udbytte, og Høavlens har været væsentlig større end sædvanlig, hvortil kommer, at Sommergræsningen gennemgaaende har været rigelig.

Aarsudbyttet af Besætningen er forsaavidt gunstigere end ifjor, som Svinepriserne have været kjendelig højere og leveret et godt Overskud paa Svinestaldens Konto. For indeværende Vintersaison ere jo Priserne paa Kreaturfoder ret væsentlig højere end ifjor, medens Priserne paa Mejeriprodukterne ikke ere undergaaede en tilsvarende Stigning. Den rigelige Høavl reducerer imidlertid mange Steder Forbruget af Kraftfoder, saa Vinterholdets økonomiske Facit bliver maaske ikke saa ugunstigt endda.

Tvangssalg og en af økonomiske Vanskeligheder frem-

tvunget Fratrædelse af Forpagtning har iaar ikke sjældent fundet Sted. Dog vel næppe væsentlig hyppigere end i de nærmest foregaaende Aar.

Niveaueet for Ejendomspriser og Forpagtningsafgifter er i det forløbne Aar neppe sænket. Man slaar sig foreløbig til Ro med, at den Nedskrivning, der i saa Henseende er foretaget i de nærmest forudgaaende Aar, vil vise sig tilstrækkelig. Imidlertid er det umiskendeligt, at der ved Overtagelse af en Landbrugsbedrift nu disponeres med langt større Ædruelighed i Kalkulerne og i det hele taget med langt større Forsigtighed end tidligere. Og særlig gælder dette, hvor Talen er om afklædte eller om lidet produktive Jordbrug.

Egentlige Grundforbedringer foretages kun i meget ringe Omfang, idet man gennemgaaende savner de fundamentale Forudsætninger herfor \circ : Penge og Arbejdskraft. Driftssystemet har i det forløbne Aar her i Egnen næppe gennemgaaet anden nævneværdig Ændring end den, der er en naturlig Følge af, at Maribo Sukkerfabrik iaar er traadt i Virksomhed med et Sukkerroeareal af ca. 3000 Tdr. Ld.

Vanskelighederne ved Opnaelse af en nogenlunde tilfredsstillende Pris for Slagtekvæget medføre vel nok, at man noget reducerer Udsætterkøernes Antal — formentlig til liden Baade for det økonomiske Resultat af Malkebesætningen. Da egentlig Kreaturfødning, uafhængig af Holdet af Malkekvæg, imidlertid kun undtagelsesvis har været drevet i denne Egn, har den ugunstige Forskydning i Salgsvilkaarene for Slagtekvæg ikke kunnet afføde indgribende Ændringer i Planen for Kvægholdet.

I de sidste Aar have Forholdene tvunget i hvert Fald denne Egn større Gaarde til atter at lægge Hovedvægten paa fast antagne Folk, idet Husmændene mere og mere søge til Arbejdsstederne i Byerne, hvor der tjenes en Dagløn, som Landbruget ikke kan udrede. Arbejdere og Arbejdersker af svensk og tysk-polsk-russisk Nationalitet spille jo i de sukkerroedyrkende Egne en fremtrædende Rolle i Sommerhalvaaret. Al Tale om, at disse fremmede Arbejdere tage Brødet ud af Munden paa Indlandets Arbejdere, er meningsløs af den

simple Grund, at det i hvert Fald her i Egnen vilde være lige saa umuligt at faa en større Gaards Roemark passet ved lokal Arbejdskraft, som at faa dens Malkebesætning malket af danske Malkepiger eller Malkekoner.

Der er for Tiden nogen Bevægelse oppe for gjennem Kontrolforeninger at virke for Udbredelse af Kjendskab til Fedtindholdet af de enkelte Køers Mælk. Og der er paa ikke faa Steder i den sidste Tid dannet lokale Foreninger af denne Art.

Fra Langeland.

Aarsudbyttet af Marken har været som de forud-gaaende tarvelige Aar, en Smule bedre hvad Priserne angaa, men med lidt lavere Fold, saa Resultatet bliver det samme. Aarsudbyttet har været ret godt af Malkebesætningerne ved rigeligt Græs og ret lave Kraftfoderpriser. Det uheldige Punkt er de lave Priser for Udsætterkøer, som gør Fornyelsen af Besætningen kostbar. Produktion af Svin er nærmest i Tilbagegang, idet den snart kun foregaar paa Mejerierne, Faar holdes snart ikke mere, og Hesteopdrættet er kun til eget Forbrug.

Her udføres nogen Nybygning, særlig Smaahuse, og noget Engkultur udføres.

Man mærker, at enkelte Kulturplante-Stammers gode Egenskaber ere ved at forsvinde, f. Ex. Squareheadhvedens Evne til mange Fold og ligeledes Printicebyggets, og man længes derfor efter Fremkomsten af nye Sorter med fremragende Egenskaber.

Arbejdskraften er ikke utilstrækkelig, men desuagtet er Lønnen i stærk Stigning paa Grund af den forøgede Efter-spørgsel, foraarsaget ved den mere intensive Driftsmaade.

Arbejdssystemet er ændret i Retning af Daglejere imod tidligere flere faste Folk. Det stærkeste Baand: at de faste Folk have deres Løn tilgode eller i al Fald en Del deraf til Skiftetiderne, er nemlig ikke længer anvendeligt.

Æggesalgsforeninger oprettes; ellers er intet nyt fremkommet i det sidste Aar.

Fra Egnen Ringe—Faaborg.

Aarsudbyttet af Mark og Eng har i 1897 være følgende:

Hveden har givet en Middelhøst baade med Hensyn til Kvantitet og Kvalitet. Halmmængden maaske dog snarest lidt under Middel. Om Rugen gjælder det samme, dog snarest lidt under Middel. Byggen har derimod givet en meget tarvelig Afgrøde saavel med Hensyn til Mængde som Godhed. 7 à 10 Td. pr. Td. Ld. er ret almindeligt, hvor 12 er Middelhøst, og jeg mindes aldrig før at have set Byg med saa ringe Vægt pr. Td. som Avlen i 1897 udviser. Den almindelige Vægt for velrenset Byg er 170 Pd. pr. Td. dansk, og mere end 180 Pd. veier den næsten aldrig. Havren var noget bedre end Byggen, men giver dog under Middel. Ærter, Bønner og Handelsplanter, som Hør og deslige avles her saa lidt af, at det ikke er værdt at nævne; men Bælgplanter til Hø og Staldfoder ere trivedes godt og have givet gode Afgrøder. Velplejede Roemarker have omtrent givet Middelafrøde; men her fandtes dog i Sommer mange slette Roemarker, begrundet dels i Angreb af Oldenborrelarver, dels i Fejl ved Saaningen og mangelfuld Pasning. Kartoflerne vare hyppigt stærkt angrebne af Sygdom og have neppe givet en Middelafrøde. Der er, til Trods for Mangelen paa Planter i første Aars Græsmark, avlet meget Hø saavel paa Ager som Eng; men i Juli og August Maaneder indtraadte dog en følelig Græsmangel, hvorpaa der maatte bødes paa forskellige Maader.

Om Aarsagerne til navnlig Vaarsædafgrødens Ringhed, har jeg udtalt mig tidligere. Her skal derfor blot bemærkes, at den blev godt lagt i Foraaret og kom fortrinligt op men fik sit Knæk i Juni ved pludselig Temperaturforandring i denne Maanedes første Halvdel og ved derpaa følgende Tørke. Dette Knæk forvandt den aldrig, og Kvaliteten forringedes yderligere ved ugunstigt Høstvejr. Hvor Avlen er gaaet ned til omkring 7 Fold = 1200 Pd. pr. Td. Ld., have Angreb af

Oldenborrelarver i høj Grad medvirket. Som Helhed betragtet er Planteproduktionen i 1897 ikke saa lidt under Middelaavl.

Aarsudbyttet af Kvægbesætningen har været lidt under et Middelaars, naar der tænkes paa Nettoudbyttet. Den i Almindelighed opnaaede Gjennemsnitspris for Smørret har været noget under 90 Øre pr. Pd., men Ostepriserne og Priserne paa Udsætterkøer have været lave. Kun første Klasses Kvier og Lødekøer have kunnet opnaa normale Priser; men for almindelige Handelsvarer maa ogsaa her et Prislald noteres. Mælkeproduktionen har omtrent været normal, og Priserne paa Foderstoffer vare lave i den første Halvdel af Aaret; men Driftsudgifterne til Malkning, Pasning m. m. vare stadigt stigende, og dette, i Forbindelse med de ovenfor nævnte uheldige Konjunkturer, foranledigede, at Aaret 1897, hvad Nettoudbyttet af Mejerierne angaar, har været under Middel.

Svineholdet har derimod givet et godt Udbytte begrundet paa gode Priser paa Slagterisvin og lave Foderstofpriser. Desværre spiller Majsens her en stor Rolle, idet dens billige Pris have forledet største Delen af Landmændene til at bruge det til Svinene i langt større Mængde end vistnok rigtigt af Hensyn til Flæskets Kvalitet, især fordi de ikke opførte med Majsfordringen i de sidste Maaneder før Afgang til Slagteriet. — Egentlig kan man vel ikke fortænke Landmændene i, at de benytte et saa billigt og ellers godt Foderingsmiddel, som Majsens har været i det forløbne Aar, naar Slagterierne ikke af den Grund give Afslag i Prisen, og dette har absolut ikke været Tilfældet. Der er vel undertiden kommen Advarsler fra Slagterierne mod urationel Majsfordring, men naar Salgsdagen kommer, kjøbes de majsfordrede Svin dog, navnlig af Privatslagterierne, der afveje væsentligst efter levende Vægt, til samme Pris som de ikke majsfordrede. — Uagtet Konjunkturerne for Produktion af Slagterisvin saaledes have været bedre end i de senere Aar, er selve Mængden af producerede Svin aftaget ret betydeligt, vistnok paa Grund af de to foregaaende Aars daarlige Priser og maaske ogsaa paa Grund af de forholdsvis gode Priser paa dansk Korn. —

Hestetillæg drives som hidtil; men Priserne paa Heste og Plage have i Efteraaret 1897 været usædvanligt lave. —

De lave Foderstofpriser have været et stort Gode for Landmanden; thi i hele første Halvdel af 1897 var det ikke Majsene alene, som var billig, men ogsaa andre Fodringsmidler som Melassefoder og Oliekager, og de anvendtes alle i stor Udstrækning til samtlige Husdyr med stor Fordel, fordi Kornet samtidigt kunde sælges med god Avance. I Aarets sidste Halvdel steg Priserne vel noget, og navnlig var Oliekager nu temmelig dyre; men for Aaret 1897 have lave Priser paa Foderstoffer og forholdsvis høje Priser paa Korn dog været et glædeligt Faktum.

Paa Arbejdskraft har der ofte været Mangel, og Arbejdslønnen er vedvarende stigende. Til 1ste Novbr. 1897 var der dog større Tilbud af mandlige tjenesteføgende, end der var Brug for, og Lønnen faldt for dem, som dengang ikke havde Plads, vistnok væsentligst paa Grund af den ringe Kornavl; men hele Sommeren var der stor Mangel navnlig paa Folk til Kreaturerne Plejning og Malkning. Flere Gaardmænd kunde slet ingen Piger faa hele Sommeren, men maatte hjælpe sig, som de kunde, og naturligvis gik det navnlig ud over Konen, som, hvor der vare flere smaa Børn, ofte havde en anstrængende Virksomhed. Paa Gaarde af Mellemstørrelse var det tit næsten værre, fordi Arbejdets Mængde der er saa stor, at Mandens og Hustruens personlige Arbejde ikke faaer nogen Betydning.

For den arbejdsgivende Landmand, er Fysionomet af Aaret 1897 omtrent følgende:

Kornavlen: 25 pCt. under Middel.

Græsmarker og Fodermarker: Middeludbytte.

Høavl paa Ager og Eng: c. 10 pCt. over Middel.

Rodfrugt- og Kartoffelavl: c. 10 pCt. under Middel.

Nettoudbytte af Mælkeproduktionen: c. 5 pCt. under Middel.

Nettoudbytte af Svineholdet: c. 15 pCt. over Middel.

Hestetillæg: c. 10 pCt. under Middel.

Arbejdsløn snarest lidt over Middel.

Facit heraf bliver, at Aaret 1897 er under et Middelaar med Hensyn til Nettoudbyttet for Landmanden.

Naar undtages nogle ganske faa Landmænd, falder imidlertid Indtægten af Kornavlen i 1897 for største Delen først i 1898, medens der i førstnævnte Aar maa regnes med Kornavlen i 1896. Opgjøres dette, bliver det pekuniære Udbytte i 1897 et helt andet og betydelig over et Middelaar, i det mindste paa bedre Jorder.

For at tydeliggjøre dette, meddeles nedenfor som sædvanligt Aarsregnskabet for en Gaard paa c. 140 Td. Ld. Ager, Eng, Skov, Mose og Have reducerede til Td. Ld. Ager efter Nettoudbyttet i Aaret fra 1ste November 1896 til 31te Oktober 1897:

Indtægt:

I 1896 avledes 197,425 Pd. Korn udbragt til		
5,03 Øre pr. Pd.	Kr.	9932,19
33,429 Pd. solgt Halm à $\frac{2}{3}$ Øre	-	221,56

Avlet i 1897:

33 Td. Kartoffler à 339 Øre . . .	Kr.	112,04
1485 Td. Runkelroer à 56 Øre . . .	-	831,60
17 Læs Agerhø à 17,98 Kr.	-	305,60
45 $\frac{1}{2}$ Læs Enghø à 15,14 Kr.	-	688,91
7556 Kogræsdage à 40,5 Øre	-	3065,02

Ialt Kr. 5003,17

Opfodret for - 4692,24 310,93

86 Læs Tørv à 5,31 Øre	Kr.	457,00
Havesager for.	-	225,58
Skovprodukter for.	-	571,91
Lejeindtægt, Salg af Æg, Kjørsel m. m.	-	196,92
Solgt to Plage.	-	516,42
184,678 Pd. Mælk à 3,97 Øre	-	7330,01
7162 Pd. levende Vægt af Kreaturer à 15,83 Øre	-	1133,74
8622 Pd. do. af Svin à 24,5 Øre	-	2114,63

Ialt Indtægt Kr. 23010,89

Udgifter.

Arbejdsudgifter	Kr. 5075,71
Sædkorn, Frø, Planter	- 791,13
Inventariets Vedligeholdelse	- 364,62
Kunstig Gjødning	- 162,80
Hegn, Vandafledning, Veje	- 84,23
Bygningernes Vedligeholdelse	- 143,54
Hestebeslag, Dyrlæge, Bedækningspenge	- 214,50
Ildebrændsel, Smørtræer m. m. i Meieriet	- 469,67
Porto, Stempelløn m. m.	- 127,58
113,256 Pd. Kraftfoder til Besætningen à 4,1 Øre	- 4677,09
Mælk til Kalve og Svin	- 818,65
	<u>Kr. 12,929,52</u>
	Nettoudbytte Kr. 10,081,37

Medens Nettoudbyttet var:

	i 1895—96, Kr. 8340,53
og i Gjennemsnit af 1891—95, -	8439,05 aarligt
do. 1886—90, -	9516,60
do. 1881—85, -	9285,19

Om Tvangssalg af Landejendomme i 1897 ved jeg intet at meddele, men der var ikke saa faa Landmænd, som kun sidde ved Gaardene enten af Kreditorers Naade (sandsynligvis fordi de ikke have Udsigt til at faa deres Penge ved Tvangssalg og ikke heller ønske selv at overtage Bedrifterne) eller ved Slægtnings og Venners Hjælp. Ret betegnende er det, at tvende Fæstegaarde ere blevne vragede af de afdøde Fæsteres voksne Børn, hvorfor begge Gaarde sattes til Fæsteauktion, hvor der dog kun for den ene opnaaedes et Bud, som Godsejeren vilde tage imod.

Ejendomspriserne ere nominelle. Huse med god Beliggenhed kunne sælges, og der bygges stadigt men mest jordløse Huse til Beboelse af en enkelt Familie og paa Steder med bekvem Adgang.

Grundforbedringsarbejder udføres ikke meget, uagtet det ofte nok kunde betale sig at gjøre endel navnlig med Enge og Moser. Det er ikke Mangel paa Asbejdskraft, som her er Grunden, idet der som Regel nok kan faas Folk til den Slags Arbejder; men Manglerne findes mest ved Gaarde, hvis Ejere eller Brugere mangle Lyst eller Evne til at tage fat paa Grundforbedringer. Større Mangler findes imidlertid kun undtagelsesvis ligesom Bygningerne ved de forskjellige Bedrifter i Regelen ere gode og vel vedligeholdte.

Større Forandringer i Driftsmaader og Driftssystemer ere ikke foretagne; men Rodfrugtdyrkning tager kjendelig til.

Af Biindtægter, gaar Hønseholdet stadigt fremad, og det synes, som den forkastelige Hengjemmen af Æggene tildels er ophørt. Derimod vil Biavl ikke rigtigt vinde Fremgang, uagtet der gjøres meget derfor, navnlig fra Danmarks Biavlerforenings Side.

Fra Kjertemindeegnen.

Aarsudbyttet har været meget forskjelligt her paa Egnen; paa selve Hindsholm kan man sige, det har været en god Middelhøst. Syd for Kjerteminde hører man fra flere Steder, at Byghøsten har været temmelig tarvelig; der meddeles paa god Jord, hvor Foldene ellers ere fra 12 til 14, iaar 9, ja endog 5 Fold. Oldenborlarverne have for en Del Skylden men ikke udelukkende. Kvaliteten har for Vintersædens Vedkommende været ganske god. Bygkvaliteten er ikke saa god som ifjor men Priserne dog c. 50 Øre højere pr. 100 Pd. Havrens Kvalitet er betydelig ringere end ifjor, da den led meget paa Grund af det ustadige Høstvejr. Priserne ere for alle Kornsorters Vedkommende langt bedre end ifjor.

Saavidt jeg ved, er her intet Tvangssalg foregaaet. Her er hverken solgt eller forpagtet i større Maalestok. Priserne ere nedadgaaende, og de Forpagtere, der endnu sidde for høje Afgifter, tale om ikke at ville forny uden til betydelig, 20 à 25 $\frac{0}{100}$, mindre Afgift.

Her foretages meget faa Grundforbedringer, da her er Mangel paa Arbejdskraft.

Arbejdsydelsen forringes baade kvalitativt og kvantitativt. Arbejdsgiveren maa finde sig deri, da Arbejderen er den stærkeste for Tiden; han ved nemlig, at der er Mangel paa Arbejdskraft. Akkordarbejdet tager af. Her er meget faa præmieæskende Husmænd.

Havebrug og Biavl spille ingen Rolle, Hønseholdet lægges der mere og mere Vægt paa.

Fra Middelfartegnen.

Aarsudbyttet af Marken er endnu noget vanskeligt at bestemme, da Tærskningen ikke er drevet med synderlig Kraft paa Grund af Efteraarsvejret, der har muliggjort Arbejde udenfor Gaarden lige til Aarets Udgang. Hvad der er tærsket, er nærmest kun til Besætningens Behov, men saa vidt man er kommet, synes Udbyttet at ville blive endnu ringere end ventet. Foldudbyttet af Hvede og Byg synes dog at blive taaleligt, og da Priserne jo ere adskilligt højere end i de senere Aar, vil Resultatet neppe blive ringere end i disse. Kvaliteten er ikke fin. Havde Høstvejret ikke været saa fortvivlet, vilde Udbyttet være blevet upaaklageligt. Af Havre og Blandsæd bliver her for lidt, hvorfor de fleste tye til den billige Majs. Foderet er hverken drøjt eller nærende.

Udbyttet af Besætningerne har gjennemgaaende været mindre godt, idet de allerfleste maatte have Køerne paa Stald en stor Del af Sommeren uden at være forberedt derpaa. Hvor Græsningen var tilstrækkelig, hvad den dog kun var paa de færreste Steder, har Udbyttet været upaaklageligt. Svineholdet har givet en god Indtægt, da Priserne have været gode og Foderet billigt, idet der jo er benyttet en Mængde baade fordærvet og ufordærvet Majs. Hvorvidt denne Maade at fodre paa er holdbar i Længden, er en anden Sag.

Til Tvangssalg i nævneværdig Grad er det heldigvis endnu ikke kommet her paa Eggen.

Større Ejendomshandeler have ikke fundet Sted.

Omsætning af mindre Ejendomme og Huse have ikke vist Nedgang i Priserne. Her hverken bygges eller foretages Grundforbedringer. Man ser Tiden an. Enkeltvis er udlagt en Mark mere til Græsning, dog nærmest for Arbejdskraftens Skyld.

Til de sædvanlige Arbejder kan endnu skaffes den fornødne Arbejdskraft om end ikke af den fineste Kvalitet. Til at passe en Roemark kan den ikke skaffes tilveje. Malkning er det overordentlig vanskeligt at faa udført, da Mejeripiger ikke ere til at opdrive. Lønningerne ere nærmest fremdeles stigende. Arbejdsydelsen er vel ikke stort ringere end i de senere Aar, takket være en mere udstrakt Benyttelse af Maskiner.

Fra Egnen ved Fredericia.

Aarsudbyttet vil være nogenlunde et Middelaars; Kvantiteten var ikke stor, Kvaliteten forholdsvis bedre. Priserne ere bedre, end de have været i flere Aar; dette bedrer noget paa Udbyttet paa denne Egn, hvor der avles megen Hvede, som iaar blev i god Pris.

Udbyttet af Besætningerne maa i det hele kaldes ret godt; Afsætningen af Fedekvæg har været meget daarlig navnlig for, hvad der ikke var første Klasses Varer; Heste og Malkekøer have holdt god Pris; Svin var daarlig i den første Del af Aaret men bedre henad Sommeren og har siden holdt sig; Faar har det været daarligt med, Lam bedre. Af Foderstoffer har navnlig Majs været stærkt benyttet. Der har fundet enkelte Salg Sted, egentlig ikke Tvangssalg i allerstrængeste Forstand, men Grunden har dog sædvanlig været formegen Gjæld. Ejendomspriserne ere gaaede ned, dog ikke videre i Sammenligning med de nærmest foregaaende Aar; af større Gaarde er ingen solgt men ganske enkelte Bøndergaarde, som just ikke kunne siges at være saa billige, 7 à 8000 Kr. pr. Td. Hartkorn; med Huse og mindre Ejendomme er der handlet lidt, og de kunne ikke siges at være falden videre i Pris.

De fleste Grundforbedringer ere udførte; med hvad der er tilbage, holdes der mest igjen, væsentligst af Mangel paa Kapital; der plantes ikke saa lidt.

Der er i de senere Aar lagt en Del Jord ud til Græsmark der vil neppe blive mere lagt ud nu, da Afsætningsforholdene ere noget vanskelige; hvor Jorden er saa god, at der kan fedes Kreaturer, vil det vel nok kunne lønne sig.

Frøavl synes at vinde stærkere Udbredelse.

Arbejdskraften er ikke videre rigelig men har dog hidtil været tilstrækkelig; Lønningerne ere jævnt stigende.

Det næste Slægtled af Husmænd vil i Arbejdsdygtighed langt fra staa Maal med det, der var og endnu er; det er dem, der i meget væsentlig Grad ved deres Arbejde have baa-ret det danske Landbrug samtidigt med, at saa mange af dem have levet under fattige og fortrykte Kaar. Der har særligt for nogle Aar siden været Tilløb til at lade det allermeste Arbejde udføre paa Akkord; men dels har Maskinernes Brug gjort en Del Arbejdskraft overflødig dels den ringere Evne til at lade Arbejde udføre, som ikke netop er absolut nødvendigt. Husmandsbrugene gaa stærkt frem.

Hønseholdet vinder stadig større Fremgang, det er store Masser af Æg, der nu produceres og sendes til England til ret gode Priser.

Fra Bjerre Herred.

Aaret 1897 lignede i meget det foregaaende Aar. Begge udmærkede sig ved en tør og meget varm Juni Maaned, i begge kom Regnen for sent, men hertil kom i 1897 det uheldige Høstvejr, som i høj Grad forringede den simple Høst. Kornet fylder kun lidt. Kvaliteten er daarlig, og Foderet er knapt og udrøjt. Rodfrugter led baade af Tørke og Larveangreb, og gav et lille Udbytte, og Græsningen var ved Midsommertid saa daarlig som vel muligt. Uagtet der bragtes store Ofre, var Udbyttet af Mejeriet i Sommer daarligt, og Kreaturenes Ernæring i Vinter vil blive dyr. De højere Kornpriser komme kun faa tilgode, da det meste Korn kun egner sig til Foderbrug og endda er utilstrækkeligt, saa meget

Kraftfoder maa kjøbes. Fede Kreaturer have været sælgelige, men paa Grund af Foderknaphed har man i Efteraaret skilt sig af med Udsætterkøerne i en daarlig Foderstand og til en lille Pris. Aarets lyseste Side har været en bedre Pris paa Svin. Til Ejendomshandel høres kun lidt, til Tvangssalg ikke heller; det sidste skyldes vistnok Kreditorernes Langmodighed. Nye Kulturplanter vinde ingen Fremgang. Goldtorpbyg, som flere Steder er prøvet, har navnlig iaar hverken i Fold eller Kvalitet kunnet maale sig med Chevalierbygget. Den kvindelige Arbejdskraft er knap, den mandlige har været tilstrækkelig. Høsten krævede kun liden Haandkraft, og Tærskningen er ogsaa let at overkomme.

Fra Egnen vest for Aarhus.

Man bliver ikke skuffet i de Forventninger, man stillede sig til Aarsudbyttet af Markerne, thi de vare i Forvejen saa smaa som vel muligt. Det bliver under et Middelaar, hvad Kvantiteten angaar, og ogsaa Kvaliteten lader paa sine Steder en Del tilbage at ønske; thi megen Sæd er bjerget under højst ugunstige Forhold. -- Overalt hører man da ogsaa om Fodermangel, og der maa iaar spares paa Halmen som ingensinde tidligere; da man paa den ene Side nødvendig vil reducere sin Besætning til smaa Priser, og paa den anden nødvendig vil købe Foderstoffer til en forholdsvis høj Pris, er Følgen, at Kreaturerne heller ikke ere ved særlig godt Huld. Majs og Klid bruges iaar i større Mængder, medens man har Tilbøjelighed til at spare paa de dyre Kager, hvor man ikke er saa heldig at have haft en nogenlunde god Roeafgrøde. -- Af Kreaturerne have mange kastet, og Mælkeudbyttet er som Følge deraf forringet. Svineholdet betaler sig bedst og forceres derfor en Del frem, og Prisen har holdt sig temmelig konstant saavel paa Fedesvin som Maanedsgrise. -- Tvangsauktioner har der været en Del af i den sidste Tid, men jeg frygter for, at flere ville følge efter, thi mange have først i disse Dage med Nød og Næppe klaret Juni Termins Renter, og for dem ere Udsigterne kun mørke. Ejendoms-

handeler finde kun sjældent Sted, og Forpagtninger gaa ikke saa glat fra Haanden som tidligere. Grundforbedringer foretages kun rent undtagelsesvis, og nye Driftsmaader finde ikke Indgang; man vil nok gjerne udvide sin Roeavl, men skrækkes af Vanskeligheden ved at faa Roerne ordentlig pas-sede. Arbejdskraften har vel været tilstrækkelig til Stede, men heller ikke mere; der er en vis Uro til Stede hos Arbejds-giverne, og man imødeser det Tidspunkt, da der skal begyndes paa Strikeuroligheder rundt om. Det tidligere Forhold mellem Husbond og Tyende eksisterer desværre ikke mere. Løn-ningerne ere, navnlig for Pigernes Vedkommende, stegne en Del, og med Hensyn til Mejeripiger, da kommer snart det Tidspunkt, at disse slet ikke blive til at faa.

Fra Kolindsund.

Udbyttet af Høsten 1897 har været under middel saa-vel i Retning af Mængde som Beskaffenhed. Priserne maa jo derimod kaldes bedre end i de foregaaende Aar. Græsman-gelen har skadet Udbyttet af Kvægbesætningerne, men bort-set derfra maa Resultatet betragtes som tilfredsstillende for Malkekvægets Vedkommende; Fedningen har givet et tarveligt Resultat. Hestene have været i god Stand. Det kan ikke siges, at der har været flere Tvangssalg end normalt, sna-rest færre. — Paa større Ejendomme ere Priserne for Salg og Forpagtning dalende, paa mindre næppe. Eng- og Mose-kulturarbejder samt Plantning fremmes meget almin-deligt, og med godt Resultat. — Sædskiftet trænger endnu til Forbedring; Afskaffelse af Brak og Indførelse af Staldfodring bør for de mindre Bedrifters Vedkommende være meget mere almindeligt end Tilfældet er. — Fedning er som Regel, som Følge af Udførselsforholdene, indskrænket til de nødvendige Udsættere. — Frøavl og Dyrkning af Handelsplanter er kun lidet udbredt.

Arbejdskraften er tilstrækkelig og Lønningerne ere om-trent uforandrede, dog stigende for Pigernes Vedkommende; Piger ere iøvrigt vanskeligt at faa. — I Retning af Arbejdsydelse

er der ingen Forandring, ialtfald ikke til det bedre. Socialismen have vi endnu ikke faaet directe Ulemper af. — Lysten til at tage Accord er i Aftagenden for den almindelige Landarbejder; faste Karle erstattes ofte af gifte Folk.

Husmandsbrugene ere i afgjort Fremgang; Fællesrejserne have vist gjort meget dertil som Vækkelsesmiddel. — Ogsaa Hønseholdet forbedres og er vist ikke sjældent en virkelig Indtægt.

Fra Hobroegnen.

Markens Aarsudbytte er ikke stort. Den lange Tid, det var Tørke i Sommer, formindskede Afrødens Fylde, og da hertil kom meget ugunstigt Høstvejr, saa hjalp dette ikke til at skaffe en god Kvalitet; Græsmarkerne bleve ogsaa daarligere, og i lang Tid i Sommer ydede de kun en daarlig Græsnings. — Kornpriserne have nu en underordnet Indflydelse paa Markens Aarsudbytte, da alt Kornet bliver anvendt i selve Bedriften; dette, at Kornpriserne iaar ere bedre, end de have været de sidste Aar, mærkes derfor mindre for denne Egn.

Aarsudbyttet af Besætningen har været forskjellig efter Aarstiden og den Slags Besætning, der har været holdt. Sidste Vinters lave Majs- og Kraftfoderpriser med nogenlunde Smør- og Fedepriiser gav et ret godt Udbytte for Malke- og Fedekvæg, men Græsmanglen i Sommer gjorde, at Malkekøerne tidlig tabte Mælken, og Græskreaturerne vare i Efteraaret neppe det værd, de havde kostet ved Udbindingen i Foraaret. Dette kom ikke alene af, at de ikke vare græsfedede saa godt, som de burde være, men ogsaa af, at Foderet tegnede til at blive lidt. — Nogle staldfedede en Del Kvæg i Forsommeren, hvilket gav et særlig godt Resultat. Hestehandelen har været jevn god den meste Tid, hvorimod Prisen paa Faar har været daarlig hele Efteraaret; derimod vare Lam i god Pris sidste Sommer. — Efter det foregaaende Aars meget lave Svinepriser have disse jo i afvigte Aar begyndt at indtage det gamle Stade. Svin have derfor været en god

Forretning hele Aaret igjennem, da Korn- og Majspriserne have været smaa.

Tvangssalg gaa nu mere ubemærket hen, saa det er vanskeligt at afgjøre, om der har været flere eller færre.

Forpagtninger er der ikke mange af her i Egnen, hovedsagentlig kun Præstegaardene. Selvfølgelig er Forpagtningsafgiften gaaet betydelig ned samtidig med, at der er ringere Efterspørgsel efter Forpagtninger. Et pludseligt Fald i Ejendomspriserne fra Aar til Aar kan ikke konstateres; derimod synes det, som om der er stadig faldende Bevægelse i Prisen. Den har berørt alle Slags Ejendomme. De store Gaarde bleve først berørt heraf, men efterhaanden ere de mindre Gaarde og Husene ogsaa komne med. Huse med Jord til 1 à 3 Køer³ har derfor ikke nær den Værdi som tidligere, ligesaa lidt som de ere stærkt efterspurgte. Skal der forrentes et mindre Beløb paa en saadan Ejendom, kommer Manden, der har Familie, til at sidde trykket i det, med mindre han ved Handel eller Haandværk har en god Biindtægt eller snarere Hovedindtægt, og Ejendommen egentlig kun betragtes som at skaffe ham billig Husly og andre Behageligheder. En ret og slet Landbruger har jo nok i Ejendommen et Rygstød, men da der til dens Erhvervelse hører lidt Kapital, og da de lettere Samfærdselsmidler har ledet Landarbejderen til nøjere Kjendskab med andre Maader at erhverve Føden paa end ved at sysle med Jord, saa er det ikke længere eftertragtet at faa den Slags Huse; man vil hellere ved Hjælp af sin lille Kapital skaffe sig anden, i Reglen bedre lønnet Beskæftigelse, hvor man er mindre bundet, og hvor man er paa Pladser, der i flere Retninger byde Bekvemmeligheder, der maa afsees af Beboerne af et enligt liggende Hus.

Her udføres af Mangel paa Penge færre Grundforbedringer end tidligere. Der er ogsaa mindre Tillid til, at saadanne Grundforbedringer ere lønnende. Da Teglværkerne paa Landet drives med samme Kraft som forhen, skulde man tro, Byggeriet ikke var mindre. Jeg tror alligevel, at disses Produkt mere anvendes til Reparation og smaa Suplementsarbejder ved Bygningerne end til egentlige Nybygninger. Hvor

man ser saadanne i Landsbyerne, er det gjerne Forsamlingshuse, Forbrugsforeninger og Kjøbmands- eller Høkerforretninger, af og til et Hus for en mindre Haandværker, Aftægtsmand eller lignende, men egentlig ikke Bygninger, der tjene Agerbruget.

Driftsmaaden er den samme som tidligere, og Forandringerne ere kun lidet kjendelige fra Aar til Aar. Rodfrugt- og Staldfodringsmarkerne blive hyppigere og større, og Gjødskningen er vel ogsaa fuld saa god som tidligere.

I Driftssystemet er der ikke sket væsentlige Ændringer. Tillæg af Kvæg er mindre end tidligere, da Fedningen har flere Vanskeligheder at overvinde, og af den Grund Opdrættet af magert Kvæg bliver betalt ringere. De mange Andels- og Fællesmejerier, der ere byggede, gjør Indtægten af Køerne sikrere, og der bliver vist Koholdet større Opmærksomhed.

Arbejdskraften er i nogenlunde Grad tilstede, og Folk maa jo nøjes med den, de kunne faa, og indrette Bedriften efter den; men den er knap tilmaalt, og derfor er Lønnen stadig stigende. En fast Karl faar fra 200 til 300 Kroner, en Pige fra 120 til 160 Kroner, alt efter Alder og Dygtighed.

Arbejdsydelsen forringes baade kvantitativt og kvalitativt.

Husmandsbruget fremmes ved bedre Kohold og Svinehold, ved overdækkede Møddingsteder og Ailbeholdere. Præmierne for ypperlig Dyrkning af Husmandslodder, Husmandsrejserne og den store lettilgjængelige Litteratur for Husmænd maa anses som de Aarsager, der have fremkaldt dette.

Hønseholdet giver nu snart saa stor en Indtægt, at den ikke længere maa stemples som en Biindtægt.

Biavl drives en Del men maa mere ansees som en Passionssag, ved hvilken der i gunstige Aar kan være en lille Indtægt.

Havebruget benyttes ikke her i Egnen til at skaffe en nævneværdig Biindtægt.

Fra det sydlige Vendsyssel.

Det har næsten overalt været under et Middelaar, mange Steder endog langt under, fornemmelig i kvantitativ Henseende. Vel har Kvaliteten været nogenlunde og Kornpriserne nærmest noget højere end sædvanligt, men desuagtet bliver det et »meget lille Aar«.

Hestepriserne have været gode, Svinepriserne ret tilfredsstillende, især hvad Smaagrise angaar, men Udbyttet af Køerne forringes en Del ved, at Udsætterkøerne koste saa lidt, da Fedepriiserne ere saa smaa, hvad igjen virker tilbage paa dem, som befatte sig med Tillæg og Opdræt.

Det hittidige Prisfald paa Ejendomme synes at stagnere i Øjeblikket, men det er næsten kun mindre Ejendomme, der handles med, og der have Priserne holdt sig bedre, jo mindre Ejendommene have været.

Vel fornemlig paa Grund af den alm. trykkede økonomiske Situation udføres nu langt færre Grundforbedringer end tidligere. — En Undtagelse danner dog Plantning af hidtil udyrkede og daarlige Arealer; derfor er her megen Interesse oppe, og Udgifterne derved ere ikke store, da Hedeselskabet understøtter den Slags Foretagender saa meget. —

Uagtet der egentlig ikke har været Mangel paa Tilbud af mandlig Arbejdskraft, ere Lønningerne dog stadigt stigende. Med Tilbud af Tjenestepiger er det derimod i allerhøjeste Grad knapt. —

Af det virkelig haarde og grove Arbejde præsteres der — vel fornemmelig paa Grund af hele Tidsaanden — mindre end tidligere, men paa den anden Side maa det vistnok erkjendes, at hos det bedre Lag af Tyendeklassen er der en ganske god Fremgang i Udviklingen af specielle Færdigheder, saaledes, at det egentlig nu er lettere, at faa Fodermestre, Forkarle og Maskinister etc. end tidligere. —

Enkelte Husmænd drive deres Ejendomme mønsterværdigt, men det er langtfra Reglen. Husmændene ere jo nu imidlertid nærved at være den offentlige Menings Kjælebørn,

og hvad der fra den Side gjøres for at højne dem, vil jo uden Tvivl ogsaa nok sætte Frugt med Tiden. —

Hønseholdet er i en rask og glædelig Udvikling, og denne Gren egner sig udmærket for alle smaa Landbrug.

En Del nordjydske Mejerier have slaaet sig sammen om i Forening at forhandle deres Smør.

Fra det nordlige Vendsyssel.

Indskudet i Mejeribesætningen har været saare lille, da det meste er Selvtillæg. Kraftfoder har været billigt om end noget dyrere end i Fjor. Indtægten falder væsentlig af Mejeribesætning og Svin.

Heste omsættes ikke i større Udstrækning end Arbejdskraften kræver, et Par Føl lægges til, Plagene opdrættes og vedligeholde omtrent Hestebestanden; et Aar kan der være nogle 100 Kr. Overskud, et andet lige saa meget Underbalance. Af Kreaturer fedes nu kun Affaldet fra Malkebesætningen. Fedningen har omtrent balanceret. Faar holdes kun til Husbehov.

Kun meget faa, især større Ejendomshandler finde Sted og i saa Fald til stærkt vigende Priser — indtil 33 %.

Forpagtninger af større Gaarde hører man næsten ikke. Om Bøndergaarde gjælder næsten det samme og i stigende Grad, som Gaardene ere store til. Smaagaarde paa 1 à 2 Td. Hartkorn og især Huse ere derimod efterspurgte til næsten tidligere Priser.

Fedning af Kreaturer er saa godt som ophørt. Svinefodringen er alene baseret paa at producere Slagterisvin —

160—200 Pd. Ældre Svin som Sør bruges i Husholdningerne.

Lidt Frøavl, men dog uden nogen Plan og Udbredelse.

Mandlig fast Arbejdskraft findes nogenlunde rigelig undtagen som Staldkarl, Røgter og lignende bundne Stillinger; 1 Karls Løn er c. 200—225 Kr., 1 Lærling 120—170, 1 Staldkarl eller Røgter 250—300 Kr. Piger ere ikke til at faa i tilstrækkelig Antal. Løn c. 150 Kr.

(Fortsættes i næste Hæfte.)

Agerdyrkningsberetning

fra Maj Maaned.

Resultatet af Opgørelsen over de til Tidsskriftet indsendte Foldangivelser fra Landets forskellige Egne om Høsten 1897 stadfæster den Bedømmelse, der i Begyndelsen af det nye Aar karakteriserede 1897 for Landet i dets Helhed som et Høstaar under Middel saavel i kvantitativ som navnlig i kvalitativ Henseende.

Som det fremgaar af hosstaaende Tabel I, der angiver Foldudbyttet i Tdr. pr. Td. Land i det forløbne Aar, sammenstillet med de foregaaende 10 Aars Udbytte og med

Tabel I.

Aaret.	Hvede.	Rug.	2-rd. Byg.	6-rd. Byg.	Havre.
1887	18,9	12,3	12,5	11,8	14,2
1888	10,2	10,5	11,7	12,1	14,3
1889	14,8	12,6	10,6	11,2	11,8
1890	13,9	11,2	13,1	13,1	16,0
1891	15,7	12,9	12,8	12,9	13,1
1892	17,5	13,4	14,1	14,5	16,6
1893	15,3	12,5	10,6	10,8	10,6
1894	14,6	10,4	12,0	11,8	15,0
1895	14,6	11,4	12,3	12,4	16,4
1896	16,8	12,6	12,1	11,9	14,2
Gjennemsnit ...	15,2	12,0	12,2	12,3	14,2

1897 16,3 12,0 11,4 10,5 13,1

Gjennemsnittet heraf, staar Vintersæden dog med Hensyn til Kvantiteten paa Højde med Middeludbyttet af det sidste Tiaar; Hveden har endog givet ét Fold mere end almindeligt. Vaarsæden derimod gav meget under det normale; navnlig gælder dette Bygget. Det 6rd. Byg staar lavere end nogensinde i den anførte Aarsrække, og kun 1889 og 1893 have givet en ringere Høst af 2rd. Byg. Havren foldede forholdsvis bedre, men naaede ikke Gjennemsnittet. Blandingssæden var gennemgaaende ret tarvelig.

Gaar man ud fra, at alle Kornsorter veje lige meget, og saaledes søger et enkelt Tal for Foldudbyttet af hele Høsten 1897 i Sammenligning med hvert af de foregaaende 10 Aar, finder man følgende Middeltal:

1887	13,94	Fold	1892	15,07	Fold
1888	11,74	—	1893	11,96	—
1889	12,20	—	1894	12,80	—
1890	13,46	—	1895	13,42	—
1891	13,48	—	1896	13,66	—
og i 1897 12,66 Fold.					

Hertil maa dog bemærkes, at Vaarsæden, der har bragt Gjennemsnittsudbyttet ned, indtager mere end dobbelt saa stort et Areal som Vintersæden, der kun gennem Hvedeudbyttet af forholdsvis smaa Arealer har kunnet øge Gjennemsnitfoldene. Tøndeudbyttet maa derfor i Virkeligheden blive noget lavere for 1897 end nys anført, nemlig kun 12,28 Fold, hvilket er omtrent ét Fold mindre end Middeludbyttet af det sidste Tiaar, der har givet 13,17 Fold.

Dernæst var Kvaliteten ved alle Sædarterne i Almindelighed og ved Vaarsæden i Særdeleshed tarvelig, hvilket bl. a. fremgaaer af Tabel II, der angiver Gjennemsnitvægten pr. Tønde (holl.).

Det ses heraf, at Vaarsæden i intet af de 10 foregaaende Aar har haft en saa ringe Kvalitetsvægt som i 1897. Den er i Sammenligning med Gjennemsnittet om-

Tabel II.

Aaret.	Hvede.	Rug.	2-rd. Byg.	6-rd. Byg.	Havre.
1887	132,5	123,6	114,6	107,2	83,0
1888	123,3	119,9	110,2	104,6	78,5
1889	130,4	123,8	113,4	106,6	79,8
1890	126,0	119,0	111,8	104,1	80,3
1891	124,6	115,9	109,6	104,5	79,1
1892	129,1	122,3	112,7	107,5	82,5
1893	130,4	124,9	113,4	107,0	80,7
1894	127,0	118,7	110,7	103,8	78,0
1895	127,9	119,1	110,2	103,2	81,9
1896	130,0	122,8	112,8	104,6	80,7
Gjennemsnit ...	128,2	121,0	111,9	105,3	80,4
1897	127,4	120,3	107,7	101,7	76,0

kring 4 Pund under det almindelige. Vintersæden vejer dog kun 1 Pund mindre end normalt.

Naar der tages Hensyn baade til Kvantitet og Kvalitet, maa Kornudbyttet derfor betegnes som lidet tilfredsstillende for Landet som Helhed. Og ser man paa de enkelte Landsdele, hvis Høstudbytte er fremstillet i Tabel III, gjælder den samme Betegnelse for alle Provinser undtagen Falster, der har haft en særdeles god Høst, navnlig af Vintersæd og Havre.

Byghøsten staar paa Sjælland forholdsvis lavt med Hensyn til Mængde og absolut lavest i Kvalitet, endskjøndt denne overalt paa Øerne var betydelig ringere end i Jylland. Aarsagen hertil kan vel, som i de nærmest foregaaende Aar, for en Del tilskrives Sygdomsangreb, men skyldes dog ogsaa ugunstige Væjrforhold, Tørke i Maj og Juni, for sent indtrædende Regn og daarligt Høstvejr.

Den nye Vintersæd blev i høj Grad begunstiget af den usædvanlige milde Vinter. Hvor den blev sent saet og tegnede mindre godt i Efteraaret, udviklede den sig i Vinterens Løb saaledes, at den i det tidlige Foraar

Tablel III. Gjennemsnit af Foldene (Tdr. pr. Td. Land) og Kornets Vægt (holl.) for Aaret 1897, sammenlignet med 1880—96.

	Hvede.		Rug.		2rd. Byg.		6rd. Byg.		Havre.											
	1897.	1880—96.	1897.	1880—96.	1897.	1880—96.	1897.	1880—96.	1897.	1880—96.										
Sjælland 1)....	16,5	127,5	14,5	128,5	12,9	120,9	12,3	121,5	10,9	106,0	12,6	112,7	12,7	»	12,9	107,6	14,0	78,3	14,4	82,4
Lolland	15,0	129,0	14,2	129,0	13,0	121,0	11,6	122,3	11,0	107,0	11,4	113,2	»	»	15,2	107,0	13,0	76,0	13,9	73,3
Falster	17,0	126,0	16,0	128,7	16,0	»	12,5	120,7	13,0	107,0	13,4	111,8	»	»	»	»	17,0	80,0	16,5	81,6
Fyn	16,8	128,0	14,7	127,3	12,6	122,0	12,1	120,9	12,2	107,6	12,5	113,2	»	»	12,2	107,0	13,2	74,0	14,5	78,3
Jylland:																				
a) gode Jor- der ²⁾	17,2	126,0	14,2	126,5	13,5	119,8	12,5	119,3	12,4	108,4	12,7	112,0	11,0	102,0	13,6	104,2	15,8	76,2	15,1	80,4
b) middel- gode Jorder ³⁾ .	»	»	12,7	126,7	9,1	120,7	10,2	119,0	8,8	110,0	10,0	110,2	9,5	102,5	10,4	101,4	10,0	77,0	11,5	78,7
c) simple Jorder ⁴⁾ .	»	»	»	»	8,0	117,6	7,7	119,0	»	»	8,0	107,3	9,0	101,0	8,0	99,7	10,0	69,0	9,6	75,3
I Gjennemsnit	16,5	127,3	14,4	127,7	12,2	120,3	11,3	120,4	11,4	107,7	11,5	111,5	10,5	101,8	12,0	104,5	13,3	75,8	13,7	78,6

1) Med Samsø, Møen og Bornholm.
 2) Østkyten af Halvøen op til Randers samt Thy og Mors.
 3) Den lille jydsk Halvø, Jyllands Østkyt nord for Randers samt Viborg- og Struer-Lemvigegnen.
 4) Hammerum Herred og Vestkyten.

stod særdeles kraftigt og tæt. Tidlig saæet Rug tegnede paa dette Tidspunkt mange Steder til at ville blive meget for svær; men det vedvarende kolde og fugtige Foraarsvejr satte overalt saavel Rug som Hvede tilbage, og ofte lede mindre vel drænede Marker meget af den overvældende Mængde Væde. Fra enkelte Egne, navnlig paa Lolland, meldes endog om det Særsyn, at Vintersæden er mere eller mindre befængt med Agerkaal og andet Frøkrudt. Foreløbigt maa det derfor siges, at Forsommerens Varme vil være bestemmende for, hvorledes Afgrøderne ville udvikle sig.

Dette gælder maaske i særlig Grad de unge Kløvermarker, der til Gavns have nydt godt af den milde Vinter, og nu staa med en meget tæt og kraftig Bestand af Planter, men som dog ret kendeligt trykkes af Kulden. Enkelte Steder klages over, at de tidlige Græsser tegne til at ville tage Overhaand paa Kløveren's Bekostning, et Forhold, der dels tilskrives den milde Vinter, dels at man ofte i Efteraaret græssede den unge Kløver temmelig nær.

Jordens Foraarsbehandling var paa sværere, særlig mindre vel afsivede Jorder vanskelig paa Grund af den frostknappe Vinter. Jorden faldt dødt og tungt for Redskaberne. Hvorimod de mildere, vel drænede Jorder strax ved Foraarsarbejdernes Begyndelse vare skørere og bekvemmere, end man skulde have ventet. Den indtrædende og vedholdende Regn besværliggjorde og forsinkede imidlertid Foraarssaaningene de fleste Steder i den Grad, at selv en meget gunstig Sommer næppe vil kunne retablere de uheldige Følger af dette Forhold.

Blandt de mange Udtalelser, som Beretningerne indeholde herom, anføres følgende:

Fra Sjælland.

„ . . . Det er formentlig ikke saa meget den frostknappe Vinter som det ualmindelig regnfulde Foraar, der har bevirket, at Jordens Foraarsbehandling har været

ganske overordentlig besværlig, ihvorvel Vinterens Mangel paa Frost har bevirket, at Ukrudtet, navnlig Tidsler, Følfod og Ranunkler, ere tilstede i stor Mængde; naar dertil kommer, at det regnfulde Foraar har vanskeliggjort Ødelæggelsen heraf, saa er det ikke underligt, at de foraarssaaede Arealer gjennemgaaende ere stærkt befængte med Ukrudt.

Saatiden er iaar afsluttet c. 3 Uger senere end normalt, og mange lavtliggende Huller har det indtil Dato været umuligt at faa tilsaaede. Hvis vi ikke snart faa Varme, ere Høstudsigterne for Øjeblikket kun tarvelige.«

». . . Her henligger herude flere Hundrede Tdr. Land, der dels ere ubesaaede endnu, dels ere behandlede i en saa uskikket og vaad Tilstand, at en nogenlunde anstændig Høst kun kan ventes under de allergunstigste fremtidige Væxtforhold.«

». . . Det har været overordentlig vanskeligt at faa tilsaaet paa Grund af den megen Regn. Megen Sæd er utvivlsomt saaet i ubekvem Jord, og dér kommer den jo nu simpelt op. Hvor Sæden er saaet tidligt og i bekvem Jord, staar Vaarsæden smukt. Herfra Egnen kan det anføres, at Sæden vil blive saaet færdig til den 1ste Juni. Ukrudt er der meget af i Markerne, og det maa siges, at paa lerede Jorder ere Udsigterne til en god Vaarsædshøst ikke lyse, da disse fortrinsvis have lidt ved den betydelige Regnmængde.«

». . . Vi svømme i Vand, og enkelte lave Steder ere hverken blevne besaaede med Sæd eller Roer, ligesom Rensningen af disse for Øjeblikket næsten er umulig. Her hos os ere Jorderne godt drænede, og derfor er det gaaet nogenlunde med Saaningen, men Roe- og Brakrensning er jo næsten umulig. Faa vi ikke snart lidt Tørvej og Varme, vil det blive et meget daarligt Aar.«

Fra Lolland-Falster.

». . . Foraarssaaningen var ualmindelig besværlig og langvarig, og Vanskelighederne stege i samme Grad som

Jordens Vandafledning frembød Mangler, hvilket paa mange Steder viste sig at være Tilfældet i Forhold til den usædvanlig stærke Nedbør, som April og Maj Maaned leverede. Det tør derfor siges, at Foraarssaaningens Afslutning for denne Egns Vedkommende faldt 2 à 3 Uger senere end normalt, samt at det trods al anvendt Omhu mange Steder faldt vanskeligt at tilvejebringe et normalt bekvemt Sædleje.«

». . . I Mands Minde have vi ikke haft saa vaadt et Foraar som dette. Til 1ste Maj var enkelte Steder det halve Korn og de halve Roer saaet, andre Steder det halve Korn og alle Roerne, atter andre Steder det meste af Kornet og slet ingen Roer. Men saa kom den første Halvdel af Maj Maaned med saa megen Pladskregn og en enkelt Dag skarp Tørring, at Jorden, der var saaet, blev baade klappet sammen og skorpet ovenpaa, og vi kunde ikke komme til at faa saaet færdig, særlig ikke Roer med Radsaamaskinen. De Fornuftigste ventede til efter Midten af Maj, da der var en Ugestid tørt Vejr; men dem, der ikke bleve færdige i den Uge, havde et lige saa vanskeligt Vejr sidst i Maj. Mange saaede paa den Tid deres Roer om. Mange Steder staar Jorden under Vand, saa det tegner just ikke saa meget lovende.«

». . . Foraarsarbejdet har været særdeles besværligt, — Jorden tung og død, saa meget mere, fordi Nedbøren har været saa stor. Jeg har ikke oplevet noget Foraar, hvor Arbejdet har været saa besværligt og dog er bleven saa utilfredsstillende udført. Hvad der blev saaet i April Maaned, kom nogenlunde i Jorden, men Maj gav en saa stor Regnmængde, at man maatte stjæle sig til at saa en enkelt Dag en Gang imellem, og de Fleste blive først færdige henimod 1ste Juni.«

Fra Jylland.

». . . Man havde tænkt sig, at Mangel paa Frost vilde gjøre Arbejdet besværligt ved Vaarsædssaningen, men dette har ingenlunde været Tilfældet. Jorden er

falden bekvemt for Redskaberne, men det vedholdende vaade Vejr har sinket Arbejdet, og Sæden er gennemgaaende lagt sent og er langt tilbage i Udvikling.«

». . . De stærke Jorder have været meget vanskelige at faa godt behandlede; den sidste Uge af April og første Uge af Maj gik det endda nogenlunde, og hvad der da blev saaet, kom godt op og har ogsaa holdt sig ret godt i det kolde, regnfulde Vejr, vi havde Resten af Maj. Hvad der senere blev saaet, har lidt meget; de spæde Planter have ikke kunnet døje al den Regn og Kulde, og meget er gaaet ud; man tør dog ogsaa her haabe, at det milde Vejr vil bedre paa Tilstanden. Foraarsarbejdet blev meget forsinket; der er dem, der næppe blive færdige i Maj.»

». . . Jorden var efter den frostknappe Vinter tung og ubekvem ved Foraarsbehandlingen; paa Grund deraf og paa Grund af Regn og Kulde ere mange Vaarsædsmarker bedrøvelige at se til. Sæden kom daarlig op, og Markerne ere fulde af Ukrudt.«

». . . Mere end den frostfrie Vinter har det kolde og fugtige Foraar gjort Foraarsbehandlingen besværlig. Det trak meget længe ud, før den kunde paabegyndes, og Jorden vedblev at holde sig tung og død. Sæden er derfor de fleste Steder ingenlunde nedlagt i »bekvem« Jord. Mange Marker have end ikke kunnet tromles, før det var forsilde.«

». . . Vinterens milde Karakter har ikke forvoldt videre Ulemper; Pløjejorden var groet noget mere end sædvanligt, men da den overvejende Del alligevel ompløjes i Foraaet lige før der saas, har dette mindre Betydning. Derimod har den store Regnmængde, der er falden sidst i April og i Maj, sinket Arbejdet meget, idet alt Markarbejde Gang efter Gang har været standset, undertiden flere Dage ad Gangen, og gjort Gjødningskjørslen meget besværlig. En Del lerede Jorder ere endnu ikke tilsaede.«

». . . Paa sandmuldede Jorder, hvoraf Sognets Jorder hovedsagelig bestaa, var Foraarsarbejdet let og Jorden

tidlig bekvem, hvorimod de lave, moseagtige vare vaade og først i den sidste Del af Maj kunde behandles; Behandlingen er igjen bleven sat tilbage ved den sidste megen Regn.«

Fra Bornholm.

». . . Den frostknappe Vinter har vel gjort Foraarsarbejdet noget besværligt, dog ikke saa meget som ventet. Værrer har det været med den megen Regn i Foraars-tiden, som har foranlediget, at Saatiden er trukken saa langt ud, og at man ikke har kunnet faa Jorden rigtig vel behandlet, idet Kornet spirede, førend man var færdig med at behandle Jorden; her findes vistnok kolde, udrænedede Jorder, som ikke ere tilsaaede endnu. Vinterarbejderne have været meget hæmmede ved at Jorden ikke har været frossen; særlig har man været hindret fra Udkjørsel af Gjødning, som saa har maattet udsættes til Saatiden og forsinket denne.«

Fra Fyn lyde Beretningerne mærkeligt nok alle paa en ganske heldig Saaning i ret bekvem Jord.

Husdyrenes Fødertilstand og Sundhed har gjennemgaaende været meget tilfredsstillende, endskjøndt der maatte økonomiseres stærkt med Halmfoderet, fordi Sædhøsten ikke fyldte meget, og tildels med Kraftfoderet, der i sidste Halvdel af Vinteren var forholdsvis dyrt. Et rigeligt Høfoder bødede imidlertid de fleste Steder herpaa, og Roerne strakte ret godt til. Der meldes saaledes kun fra ganske enkelte Steder om Foderknaphed, og Kreaturerne kom paa Græs i gjennemgaaende godt Huld. Hertil har den milde Vinter naturligvis ogsaa bidraget.

Om Arbejdsløshed har der næppe nogen Steder været Tale; ofte klages der tværtimod stærkt over Mangel paa Arbejdere.

Vinteren har begunstiget Udførelsen af almindeligt Jordarbejde, Pløjning, Grøftegravning, Hegnsarbejde o l., hvorimod Gjødningskørsel, Mærgling, Skovning etc. har

været meget besværlig eller umuliggjort af den aabne Vinter. Endelig har det været meget vanskeligt at faa bjærgen den nødvendige Is eller Sne til Mejerierne. Det synes dog at fremgaa af Beretningerne, at man ingen Steder ganske savner Afkølingsmateriale, om dette end som oftest ikke er tilstede i fuldt tilstrækkelig Mængde.

Af de modtagne Beretninger hidsættes iøvrigt følgende:

Fra Vordingborgegnen:

I den sidste Tid have Oldenborrerne været fremme i store Mængder, og Indsamlingen har været drevet med stor Iver.

Fra Samsø:

Den milde Vinter har sparet en Del paa Foderet, hvad der for vort Vedkommende var ret heldigt, da Roehøsten var lille. Sundhedstilstanden har været god, naar jeg undtager en Diarrhoe, der som Epidemi gik over hele Øen i Slutningen af April og angreb saa godt som hvert Stykke Hornkvæg, naturligvis i større eller mindre Grad; som Regel angreb den de unge Køer først, varede i 5—6 Dage og forringede Mælkeudbyttet godt 10 pCt. Ungkvæget ser ringere ud iaar, end det plejer, som Følge af, at det har faaet for lidt Roer.

Fra Bornholm:

Bornholm bliver jo længer jo mere et Fabriksland. Her er af Aktieselskaber oprettet adskjellige Stenhuggerier, Kaolin-slemmerier, Teglværker og meget andet, som stadig udvides. Disse trække Arbejderne til sig, lokkede dels ved en højere Dagløn, end Landbruget kan yde, dels ved det friere Liv, der føres, med kortere Arbejdstid. Arbejderne blive dog ikke rigere derved, da de unge Arbejdere, der samles saadanne Steder, for det meste øde deres gode Fortjeneste efterhaanden, saa der dog bliver mere Velstand blandt de Arbejdere, der blive paa Landet. Arbejderforholdene ere efterhaanden blevne meget løse; der kan ikke egentlig siges at have manglet Arbejdere

i Vinter; mange have gaaet tildels ledige, thi det er meget faa, der ville tage fast Tjeneste, de Fleste ville kun have Dagløn-arbejde og saa kun arbejde til Tider, hvor de kunne faa høj Dagløn. Heller ikke Pigerne ville nu fæste sig; nogle gaa til Dagløn-arbejde paa Fabrikkerne, ved Skovplantning og Markarbejde om Sommeren paa Akkord eller Dagløn, saa her er stor Mangel paa Malkepiger; de, der fæste sig, ville kun tjene i Byerne, hvor der ere flere Fornøjelser, og de ere fri for Malkning. Folk, der forlade deres Tjeneste, kunne til enhver Tid faa Arbejde paa Fabrikkerne; der spørges ikke, om de ere lovlig løste fra en tidligere Husbond eller om Skudsmaalsbogen udviser, at de ere fæstede andetsteds, saa man véd ofte ikke, om man har Folk eller ej; sagsøge dem, gaa næsten ingen til, det giver som Regel kun Ulejlighed uden synderligt Udbytte. Da Tyendeloven mest er baseret paa, at Tyendet ikke er tjent med at blive jaget bort for daarlig Opførsel, søge de nu ofte at blive dette, naar der er mere lønnende Arbejde at faa.

Fra Vestlolland:

Svin og Heste er en tvivlsom Forretning her. Vi have nemlig 3 smaa Slagterier her i Stiftet, med fra 10 til 16,000 Stkr. Svin aarlig, istedetfor at vi Landmænd kunde blive enige om at slaa dem sammen til ét til fælles Bedste.

Hesteforretningen er ogsaa sløj. Vel bliver der nogle Føl tillagte, men der bliver flere kjøbte og indførte fra Jylland, særlig til Sukkerfabrikkerne. Det er især de Udskudsheste, Jyderne ikke kunne blive af med andre Steder, der kjøbes, naar blot de ere store og ville trække.

Folkeholdet er temmelig løst. Den hjemlige Arbejdskraft er utilstrækkelig til de store Sukkerroemarker, og dog ere de Fremmede (tyske og polske Pigekorps) særlig forhadte af de hjemlige Arbejderfamilier, hvilket Vestlollands Socialistagitator især har lagt Mærke til og bruger vældigt i sin Agitation for at samle saa mange under sin Fane som muligt. Den danske Arbejdsmand nedværdiger sig kun sjældent til at hjælpe Konen og Børnene i en Roemark; det sker kun, naar

han mangler andet Arbejde, og det gjør han sjældent om Sommeren.

Var Kornavlén ifjor end ringe, blev jo Prisen særlig paa Hvède lidt højere, $6\frac{1}{2}$ til 7 Øre, noget hen paa Efteraaret; men mange Landmænd profiterede ikke af det, thi de fleste af dem, der tidligere havde gjemt deres Hvède til hen paa Foraaret, vare blevne kjede af dette og solgte strax; de havde nemlig ofte taget Tab ved den Spekulation.

Ejendomspriserne ere maaske gaaede lidt ned, ligesom Forpagtningsafgifterne, dog ikke meget, og Tvangssalg have ikke været større det sidste Aar end sædvanlig. Dog bliver Gjælden paa Ejendommene snarere større end mindre. Landbrugets Kredit er af mange Landmænd skammelig misrekommanderet, saa Folk ere blevne i den Grad ængstelige, at de snart ikke tør anbringe en lille 2den Prioritet i en god Landejendom; Resultatet deraf bliver, at Landmændene maa søge at bringe deres Gjæld ned til 1ste Prioritet, samtidig med at de skulle følge med Tiden og forbedre baade Jorden, Besætningen, Bygningerne og Maskinerne, men det er jo næsten umuligt med de stigende Udgifter og de til Tider vigende Indtægter, der haves. Det kan dog let lade sig udregne, at en Landejendom, der kan udstyres med 1ste Klasses Besætning, Bygninger og Maskiner, og hvis Jord er nogenlunde i Orden, med Lethed kan forrente 1000 Kr. pr. Td. Land herovre. Men at naa dette Maal uden Pengekredit, er umuligt. Naar en Forretning skal drives udover Sparsommelighedens Grænser, saa der maa Kniberi til paa alle Omraader, gaar den let i Stykker, efter at den er forhutlet. Der hører da en stor Kapital til for at bringe den paa Fode igjen, ofte større, end Kjøberen beregner. Naar Prisen paa de forhutlede Landejendomme kun er ca. 500 Kr., mene de fleste Kjøbere, at det maa være den normale Pris paa Jord, og derfor er det vanskeligt at afhænde de gode Ejendomme til det, de i Virkeligheden ere værd. Jeg tror, der maa komme et helt andet Arbejdssystem i Landbruget, hvor de dygtige Landmænd med eller uden Kapital kunne drive og forrente Gaardene som Direktører for Aktieselskaber, og derved bringe

det mest mulige ud af Landbruget. Baade dette og alle til Landbruget knyttede Stillinger samt Landmændene selv vilde være langt bedre fjerne paa den Maade, foruden at Kapitalerne og Kreditten vilde være langt anderledes sikret.

Fra det nordøstlige Fyen:

Det var ønskeligt, om der kunde gjøres noget for, at alle løse Arbejdere skulle være forsynede med Opholdsbøger; Øvrigheden siger, at den ikke kan stille den Fordring til en Arbejder, gift eller ugift, der søger løst Arbejde. Paa den Maade bliver det en Skam at have Skudsmaalsbog, da det faste Tyende føler sig mere ufri. Det har næsten været umuligt at fæste Karle til Maj. Der klages fra alle Sider over Mangel paa Piger, navnlig til Malkning, selv fra Steder, hvor Pigen i Forbindelse med indvendigt Arbejde kun skal malke 1 à 2 Køer.

Fra Ringe-Faaborg Egnen:

Her har ikke været Arbejdsløshed i mange Aar; men Antallet af de Mennesker, som ville befatte sig med Landbrugsarbejder, aftager stadigt, uagtet saavel Løn som Dagløn stige. Tiderne ere derfor gode for Ejere eller Brugere af den lille Bedrift, medens det Modsatte er Tilfældet med dem i større Brug, hvor den personlige Arbejdskraft enten spiller en ringe eller ingen Rolle. Dette giver sig ogsaa praktiske Udslag derved, at de mindre Bedrifter med fra 8 til 12 Tdr. Land ere meget søgte, til gode Priser, selv af Folk, som for Kapitalens Skyld meget godt kunde købe noget større Avlsbrug. Priserne paa disse ere derimod vanskelige at angive, da de virkelige Liebhaveere kun byde saa smaa Priser, at Handel ikke opnaas, undtagen hvor den er bleven en Nødvendighed. Af denne de smaa Brugs gunstige Stilling i Øjeblikket at slutte, at det vilde være rigtigst ad Lovgivningsvejen yderligere at fremme Dannelsen af saadanne, vilde dog være forhastet; thi der maa huskes paa, at de smaa Bedrifter kun kunne bestaa, naar der ved Siden af er et passende Antal af større Avlsbrug. Overskrides her den passende

Grænse, vil det utvivlsomt føre til Fattigdom. Det maa stadig huskes, at Grunden til de smaa Bedrifters Overtag for Øjeblikket ikke er, at de producere mere eller bedre end de større, betragtet i Almindelighed, men derimod Befolkningens stadigt tiltagende Ulyst til i Landbruget at arbejde for Andre.

Nej, der er ikke Arbejdsløshed og har ikke været Arbejdsløshed; men der er en følelig Arbejdsmangel, saavel mandlig som kvindelig. Denne mærkes ikke alene paa de større Gaarde, men ogsaa hos Gaardmændene, og naar den ikke endnu har ført til kjendelig Nedgang i Produktionen, ligger det i, at der af Lederne udfoldes langt mere Kraft end tidligere, for at faa alt udført rettidigt og godt. Saalænge Arbejdsmangelen endnu kan modarbejdes paa denne Maade, fremtræder den ikke som en national Ulykke; men sker det, at dette ikke længere lader sig gjøre, vil det mærkes for alle Samfundsklasser. Maskinernes stærkere og bedre Benyttelse hjælper ogsaa en Del, men vil i Længden heller ikke kunne slaa til. Der er derfor, efter min Mening, al Grund til at gjøre, hvad gjøres kan, for at forhjælpe den arbejdsgivende Landmand til god Arbejdskraft til en Pris, som han kan betale, istedetfor at alle Bestræbelser hidtil ere gaaede i modsat Retning fra det Offentliges Side.

Andelsslagterierne have i det sidste Aar maattet og maa endnu kæmpe en haard Kamp med visse private Slagterier, som betale en højere Pris for 3dje Klasses Svin, end Andelsslagterierne kunne give, selv om Overskudet ved Aarsudbyttets Fordeling tages med. Hvorledes dette er muligt, véd jeg ikke; men det er et Faktum, som stadigt foranlediger, at Andelshavere søge at unddrage sig Leveringspligten, hvorfor Bøderne herfor, idetmindste ved Faaborgslagteriet, ere blevne betydelig forhøjede.

Fra Egnen Vest for Aarhus:

Arbejdsløshed kan der her ikke godt være Tale om, da der ingen Daglejere er. Plads som fast Tyende er let at faa. De gifte Husmænd have næsten alle Jord til mindst et Par

Køer, og gaa ikke paa Daglejearbejde uden om Sommeren, naar de kunne faa et Par Kroner om Dagen og Kosten.

Fra Grenaa-Eggen:

Her var dog saamegen Frost, at Is (og Sne) kunde bjer- ges i tilstrækkelig Mængde. Til Mærgel eller Fyldkjørsel har Vinteren ikke været gunstig; for alle øvrige Arbejders Ved- kommende have Forholdene været upaaklagelige, tildels sær- deles gode. Arbejdsløshed har der ikke været at spore. Paa gifte Arbejdsfolk har der ikke været Mangel; Karle ere knappe, Piger ikke til at opdrive.

Fra det sydlige Vendsyssel.

Sindene ere mange Steder en Del optagne af, hvorledes man skal stille sig overfor Andelsmejerierne, som nu efter- haanden begynde at blive udbetalte, og derved indtræde i et nyt Stadium.

Mange have forset sig saaledes paa »Fællesskabet«s Mangler, at de absolut ville anse det for heldigst, at Andels- mejerierne nu blive solgte til »Fællesmejerister«, idet man fornemlig gjør gjældende, at disse som selvinteresserede i en saadan Bedrift, vilde kunne faa adskilligt mere ud af den, og drive den langt mere økonomisk, end man kan vente af en »Andelsmejerist«.

Fra den anden Side gjøres saa gjældende, at er man en Gang kommen ud over Andelsdriftens Børnesygdomme, saa vil det nu være et Tilbageskridt at voldgive sig en Fællesmejerist, og det ser mest ud til, at denne Mening vil vinde Overhaand.

Man er flere Steder i Lag med at danne de af Staten begunstigede saakaldte »Forskudsforeninger«, hvis Formaal er at skaffe Landmændene billige midlertidige Driftslaan, og er man noget spændt paa, hvorledes disse eventuelt ville komme til at virke.

Det store Hjallerup Hestemarked forløb ret godt med Hensyn til Antallet af solgte Heste og de opnaaede Priser. Ialt blev der vistnok solgt henimod 1000 Stkr. gode Handels- heste til Priser, der varierede imellem 600 og 800 Kr. pr.

Stk. Det viser sig stadigt, at en god Hesteavl er den mest lønnende Side af Husdyrbruget for Øjeblikket.

Imod Sædvane synes her at være lidt rigeligt med Arbejdskraft for Øjeblikket, og det uagtet der bygges meget i de nærliggende Kjøbstæder, foruden at et Par Jernbaner er under Anlæg her.

De os meddelte Foldangivelser (Tdr. pr. Td. Land og hollandsk Vægt) ere følgende:

Fra Horns Herred: Hvede 18 Tdr. til 132 Pd., Rug 12 Tdr. til 124 Pd., 2-rd. Byg 10 Tdr. til 105 Pd., 6-rd. Byg 12 Tdr. til 95 Pd., Havre 15 Tdr. til 82 Pd., Kartofler 70 Tdr., Runkelroer 250 Tdr. og Turnips 250 Tdr.

Fra Kjøge-Eggen: Hvede 14 à 16 Tdr. til 120—128 Pd., Rug 10 à 12 Tdr. til 114—116 Pd., 2-rd. Byg 9 à 11 Tdr. til 104—108 Pd., Havre 12 à 14 Tdr. til 72—76 Pd., Ærter 8 à 10 Tdr., Kartofler 30 à 50 Tdr. og Runkelroer 250 à 300 Tdr.

Fra Eggen ved Jyderup: Hvede 18 Tdr. til 132 Pd., Rug 15 à 17 Tdr. til 122—123 Pd., 2-rd. Byg 14 à 15 Tdr. til 110—112 Pd., 6-rd. Byg 12 Tdr. til 106 Pd., Havre 17 Tdr. til 82 Pd., Ærter 10 Tdr., Kartofler 150 Tdr., Runkelroer 300 Tdr. og Raps 12 Tdr.

Fra Eggen om Korsør: Hvede 18 Tdr. til 128 Pd., Rug 15 Tdr. til 122 Pd., 2-rd. Byg 10 Tdr. til 106 Pd., Havre 15 Tdr. til 76 Pd., Kartofler 40 à 50 Tdr. og Runkelroer 250 à 300 Tdr.

Fra Stevns: Hvede 17 Tdr. til 120—126 Pd., Rug 14 Tdr. til 120 Pd., 2-rd. Byg 10 à 12 Tdr. til 96—100 Pd., 6-rd. Byg 14 Tdr. til 95 Pd., Havre 12 à 16 Tdr. til 75 Pd. og Runkelroer 100 à 300 Tdr.

Fra Vordingborg-Eggen: Hvede 14 Tdr. til 130 Pd., Rug 12 Tdr. til 120 Pd., 2-rd. Byg 12 Tdr. til 103

Pd., Havre 16 Tdr. til 76 Pd., Ærter 8 Tdr., Kartoffler 50 Tdr., Runkelroer 310 Tdr. og Sukkerroer 375 Cntr.

Fra Samsø: Hvede 18,8 Tdr. til 128—130 Pd., Rug 12 Tdr. til 122 Pd., 2-rd. Byg 12 Tdr. til 114 Pd., Havre 16 Tdr. og Runkelroer 280 Tdr.

Fra Bornholm: Hvede 15 Tdr. til 128 Pd., Rug 13 Tdr. til 122 Pd., 2-rd. Byg 12 Tdr. til 112 Pd., 6-rd. Byg 12 Tdr. til 108 Pd., Havre 12 Tdr. til 87 Pd., Kartoffler 70 Tdr., Runkelroer 350 Tdr. og Turnips 350 Tdr.

Fra Falster: Hvede 16 à 18 Tdr. til 124—128 Pd., Rug 16 Tdr., 2-rd. Byg 12 à 14 Tdr. til 104—110 Pd., Havre 16 à 18 Tdr. til 80 Pd., Bønner 17 Tdr., Ærter 16 Tdr., Kartoffler 30 à 40 Tdr., Runkelroer 600 Cntr., Rutabaga 650 Cntr. og Sukkerroer 350 Cntr.

Fra Østlolland: Hvede 15 à 16 Tdr. til 128—130 Pd., Rug 14 Tdr. til 122 Pd., 2-rd. Byg 10 à 12 Tdr. til 107—108 Pd., Havre 12 à 14 Tdr. til 75—80 Pd., Ærter 8 à 10 Tdr., Kartoffler 80 Tdr., Runkelroer 350 Tdr. og Rutabaga 300 Tdr.

Fra Midtlolland: Hvede 14 à 15 Tdr. til 129 Pd., Rug 12 à 13 Tdr. til 120 Pd., 2-rd. Byg 10 à 11 Tdr. til 107 Pd., Havre 13 à 14 Tdr. til 125 Pd., Kartoffler 80 Tdr. og Runkelroer 350 Tdr.

Fra det nordøstlige Fyn: Hvede 16 Tdr. til 126—130 Pd., Rug 11 Tdr. til 124 Pd., 2-rd. Byg 9 à 14 Tdr. til 110—112 Pd., Havre 14 Tdr. til 80—84 Pd., Ærter 9 Tdr., Kartoffler 50 à 80 Tdr. og Runkelroer 300 Tdr.

Fra Ringe-Faaborg Egnen: Hvede 13 à 16 Tdr. til 128 Pd., Rug 8 à 10 Tdr. til 120 Pd., 2-rd. Byg 8 à 11 Tdr. til 100 Pd., Havre 15 à 20 Tdr. til 72 Pd., Kartoffler 80 à 100 Tdr. og Runkelroer 300 a 400 Tdr.

Fra Vestfyn: Rug 12 à 15 Tdr. til 122 Pd., 2-rd. Byg 7 à 12 Tdr. til 110 Pd. og Havre 10 à 14 Tdr. til 76 Pd.

Fra Middelfart-Egnen: Hvede 18 Tdr. til 128 Pd., Rug 15 Tdr. til 124 Pd., 2-rd. Byg 16 Tdr. til 110 Pd., Havre 10 Tdr. til 70 Pd. og Runkelroer 300 Tdr.

Fra Fredericia-Eggen: Hvede 16 Tdr. til 126 Pd., Rug 12 Tdr. til 121 Pd., 2-rd. Byg 14 Tdr. til 108 Pd., 6-rd. Byg 10 Tdr. til 104 Pd. og Havre 16 Tdr. til 80 Pd.

Fra Bjerre-Herred: Hvede 18 Tdr. til 127 Pd., Rug 13 Tdr. til 118 Pd., 2-rd. Byg 11 Tdr. til 110 Pd., Havre 14 Tdr. til 79 Pd., Kartoffler 70 Tdr., Runkelroer 200 Tdr., Rutabaga 250 Tdr. og Turnips 150 Tdr.

Fra Hads Herred: Hvede 16 à 18 Tdr. til 128 Pd., Rug 14 Tdr. til 120 Pd., 2-rd. Byg 12 Tdr. til 110 Pd., Havre 16 Tdr. til 80 Pd. og Runkelroer 250 à 400 Tdr.

Fra Egnen Vest for Aarhus: Rug 10 Tdr. til 120 Pd., 6-rd. Byg 8 Tdr. til 102 Pd., Havre 7 Tdr. til 72 Pd., Boghvede 5 Tdr. til 102 Pd., Kartoffler 60 Tdr., Rutabaga 300 Tdr. og Turnips 300 Tdr.

Fra Grenaa-Eggen: Rug 10 à 11 Tdr. til 120—122 Pd., 2-rd. Byg 7 à 9 Tdr. til 108—110 Pd., Havre 9 à 11 Tdr. til 77—80 Pd., Kartoffler 60 à 70 Tdr., Runkelroer 180 à 200 Tdr., Rutabaga 180 à 200 Tdr. og Turnips 200 à 250 Tdr.

Fra Hobro-Eggen: Rug 8 Tdr. til 120 Pd., 2-rd. Byg 9 à 10 Tdr. til 114 Pd., Havre 12 à 14 Tdr. til 80 Pd., Boghvede 9 Tdr., Kartoffler 110 Tdr., Rutabaga 230 Tdr. og Turnips 300 Tdr.

Fra Aalborg-Hadsund-Eggen: Rug 7 Tdr. til 120 Pd., 2-rd. Byg 6 Tdr. til 110 Pd., Havre 11 Tdr. til 84 Pd. og Kartoffler 80 Tdr.

Fra det sydlige Vendsyssel: Rug 10 à 12 Tdr. til 122—125 Pd., 2-rd. Byg 8 à 10 Tdr. til 108—112 Pd., 6-rd. Byg 8 à 10 Tdr. til 95—105 Pd., Havre 9 à 12 Tdr. til 70—76 Pd., Kartoffler 80 à 120 Tdr. og Turnips 200 à 300 Tdr.

Fra det nordlige Vendsyssel: Rug 8 à 10 Tdr. til 116—126 Pd., 2-rd. Byg 8 à 10 Tdr. til 108—114 Pd., 6-rd. Byg 9 à 12 Tdr. til 100—110 Pd., Havre 5 à 10 Tdr. til 68—80 Pd., Kartoffler 60 Tdr., Rutabaga 300

à 400 Tdr., Turnips 300 à 400 Tdr. og Spergel 8 à 10 Tdr.

Fra det sydlige Thy: Rug 10 à 12 Tdr. til 120 Pd., 6-rd Byg 11 à 14 Tdr. til 100 Pd., Havre 12 à 16 Tdr. til 78 Pd., Kartoffler 50 à 70 Tdr., Gulerødder 200 à 250 Tdr., Rutabaga 200 à 250 Tdr. og Turnips 250 à 300 Tdr.

Fra Lysgaard Herred: Rug 6 à 12 Tdr. til 122—126 Pd., 2-rd. Byg 10 à 12 Tdr. til 101—110 Pd., 6-rd. Byg 8 à 12 Tdr. til 100—106 Pd., Havre 10 à 12 Tdr. til 75—80 Pd., Kartoffler 70 à 80 Tdr. og Turnips 250 à 300 Tdr.

Fra Hammerum Herred: Rug 8 Tdr. til 120 Pd., 2-rd. Byg 10 Tdr. til 96 Pd., Havre 10 Tdr. til 60—72 Pd., Boghvede 4 Tdr., Kartoffler 12 Tdr., Runkelroer 250 Tdr. og Turnips 300 Tdr.

Fra det sydlige Jylland: Rug 5 à 15 Tdr. til 118 Pd., 2-rd. Byg 6 à 11 Tdr. til 103 Pd., 6-rd. Byg 6 à 10 Tdr. til 98 Pd., Havre 7 à 18 Tdr. til 62 Pd., Bønner 7 à 13 Tdr. til 130 Pd., Ærter 8 à 9 Tdr. til 129 Pd., Boghvede 6½ Tdr. til 100 Pd., Kartoffler 90 Tdr., Runkelroer 240 Tdr., Rutabaga 270 Tdr., Turnips 230 Tdr., Gulerødder 300 Tdr. og Cikorie 200 Cntr.